

Sikret tredjemands retsstilling ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse efter FAL § 54, stk. 1

- Herunder afgørelsen U 2014.537 H

The legal position of a secured third party at the development of the insured event after the Danish Insurance Contracts Act § 54, subs. 1 - Including The Danish Supreme Court judgement U 2014.537 H

af RASMUS SUNDSTRUP

Der har på området for forsikring af tredjemands interesse i de senere år hersket usikkerhed, om det alene kommer an på en sikret tredjemands subjektive forhold, om han mister retten til erstatning. Usikkerheden har kulmineret i den principielle højesteretsdom U 2014.537 H.

Formålet med denne afhandling er i den forbindelse at klarlægge, om FAL § 54, stk. 1, set fra pant-havers og øvrige sikrede tredjemænds side, yder en tilstrækkelig beskyttelse, eller om panthaver, for at opnå en betryggende retsstilling, må benytte sig af alternative dækningsmuligheder.

Afhandlingens analyse tager udgangspunkt i U 2014.537 H med særlig fokus på dennes rækkevidde og efterfølgende konsekvenser for henholdsvis finansierings- og forsikringsbranchen.

U 2014.537 H fastslår, at en sikret tredjemand nyder en selvstændig beskyttelse efter FAL § 54, stk. 1.

Højesteret understreger dog i afgørelsen, at forsikringsselskaberne har mulighed for at fravige bestemmelsen, således at der sker identifikation mellem de sikrede. Det kan udledes af afgørelsen, at en fravigelse skal være særlig tydelig.

Som en reaktion på U 2014.537 H, fraviger alle danske forsikringsselskaber beskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, i deres standardbetingelser for kaskoforsikring af motorkøretøjer. En panthaver kan derfor ikke opnå erstatning i tilfælde af, at forsikringstager har mistet retten til erstatning ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse.

Sikret tredjemand er derfor ikke tiltrækkeligt dækket i praksis på området for motorkøretøjer. Alternative dækningsmuligheder til FAL § 54, stk. 1, er af den grund nødvendige.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INTRODUKTION.....	4
1.1 INDLEDNING.....	4
1.2 PROBLEMFORMLERING	4
1.3 TERMINOLOGI	4
1.4 AFGRÆNSNING.....	5
1.4.1 Generel afgrænsning af specialet	5

1.4.2	Afgrænsning af de enkelte hovedafsnit.....	5
1.5	METODE.....	6
1.6	RETSKILDER.....	6
1.7	OPGAVESTRUKTUR.....	7
2.	FAL § 54.....	8
2.1	INDLEDENDE OM FORSIKRINGSRETTE.....	8
2.2	FAL § 54, STK. 1.....	9
2.2.1	Formålet med bestemmelsen.....	9
2.2.2	Anvendelsesområdet og betingelser for brug af FAL § 54, stk. 1.....	9
2.2.2.1	Første betingelse, kravet om tingsforsikring.....	9
2.2.2.2	Anden betingelse, kravet om forsikring af kapitalinteressen.....	9
2.2.2.3	Tredje betingelse, kravet om ingen angivelse af en bestemt interesse.....	10
2.2.2.4	Fjerde betingelse, kravet om tab.....	10
2.2.3	Personkredsen omfattet af FAL § 54, stk. 1.....	11
2.2.3.1	Ejer.....	11
2.2.3.2	Kreditgiver/betinget ejer.....	12
2.2.3.3	Panthaver.....	12
2.2.3.4	Indehaver af anden tinglig rettighed.....	13
2.2.3.5	Den der bærer faren for tingen.....	13
2.2.3.6	Afsluttende om personkredsen.....	14
3.	IDENTIFIKATION VED FREMKALDELSE AF FORSIKRINGSBEGIVENHEDEN.....	15
3.1	GENERELT OM IDENTIFIKATION.....	15
3.2	UENIGHED OM PANTHAVERS DÆKNINGSRET EFTER FAL § 54, STK. 1.....	15
3.3	PANTHAVERDEKLARATIONER.....	16
3.3.1	Indledning.....	16
3.3.2	F-deklarationen.....	16
3.3.2.1	F-deklarationens dækningsområde.....	17
3.4	FED 2011.63 Ø.....	18
3.4.1	Sagens handlingsforløb.....	18
3.4.2	Spørgsmålet om grov uagtsomhed.....	18
3.4.3	Spørgsmålet om identifikation - parternes fremstilling.....	19
3.4.4	Spørgsmålet om identifikation - landsrettens flertals afgørelse.....	20
3.4.5	Spørgsmålet om identifikation - landsrettens mindretals afgørelse.....	21
3.5	U 2014.537 H.....	21
3.5.1	Spørgsmålet om identifikation.....	21
3.5.2	Spørgsmålet om, hvorvidt FAL § 54, stk. 1, var fraveget.....	22
3.5.3	Spørgsmålet om identifikation - Højesterets afgørelse.....	22
3.5.4	Spørgsmålet om, hvorvidt FAL § 54, stk. 1, var fraveget - Højesterets afgørelse.....	23
3.6	KAN DER SPORES EN UDVIKLING I HØJESTERETS FORTOLKNING I U 2014.537 H SAMMENHOLDT MED U 1991.175 H?.....	23
3.6.1	Delkonklusion.....	24
3.7	DISKUSSION AF BAGGRUNDEN FOR TVISTEN I FED 2011.63 Ø OG U 2014.537 H.....	25
3.7.1	Fravalg af F-deklarationen.....	25
3.7.2	En afstikker i retslitteraturen.....	26
3.8	DISKUSSION AF RÆKKEVIDDEN AF U 2014.537 H.....	27
3.9	KONKLUSION PÅ PANTHAVERS RETSSTILLING EFTER LOVEN.....	28
4.	BETYDNINGEN AF FAL § 54, STK. 1'S DEKLARATORISKE KARAKTER.....	28
4.1	HVORNÅR ER EN FRavigELSE AF FAL § 54, STK. 1, TILSTRÆKKELIG KLAR?.....	29
4.2	FORSIKRINGSELSESKABERNES VILKÅR FØR OG EFTER U 2014.537 H.....	30
4.2.1	IF.....	30
4.2.2	Tryg.....	31
4.2.3	Topdanmark.....	32
4.3	KONKLUSION PÅ PANTHAVERS NUVÆRENDE RETSSTILLING.....	33
5.	PANTHAVERS ALTERNATIVE DÆKNINGSMULIGHEDER.....	34
5.1	F-DEKLARATIONEN.....	34

5.2	ER F-DEKLARATIONEN FORÆLDET?	34
5.2.1	<i>Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem</i>	35
5.2.2	<i>Forsikringselskabets subsidiære hæftelse efter F-deklarationen 2010 og frem</i>	35
5.2.3	<i>Prisregulering af deklarationsgebyret</i>	36
5.2.4	<i>Delkonklusion</i>	37
5.3	PANTHAVERINTERESSEFORSIKRING	37
5.3.1	<i>Generelt om panthaverinteresseforsikring</i>	37
5.3.2	<i>Panthaverinteresseforsikring over for F-deklarationen og panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1</i>	38
5.3.3	<i>Fordele ved panthaverinteresseforsikringen</i>	38
5.4	KONKLUSION PÅ PANTHAVERS ALTERNATIVE DÆKNINGSMULIGHEDER	39
6.	KONKLUSION	40
7.	FORKORTELSSES- OG LITTERATURLISTE MV.	41
7.1	LOVE.....	41
7.2	BEKENDTGØRELSER, LOVFORSLAG OG ÆNDRINGSLOVE.....	41
7.3	BETÆNKNINGER	41
7.4	FORKORTELSER.....	42
7.5	BØGER OG TIDSSKRIFTER	42
7.6	STATISTIK	44
7.7	FORSIKRINGSBETINGELSER FOR MOTORKØRETØJER.....	44
7.8	DOMME	46
7.9	BILAG.....	47

Abstract

During these last years, there has been uncertainty in the area of insurance of third party interests regarding whether it is alone a matter of the subjective circumstances of a secured third party, whether he loses the right to compensation. The insecurity has culminated in the principled Danish Supreme Court judgement U 2014.537 H.

The purpose of this thesis in that connection is to explain whether the Danish Insurance Contracts Act (FAL) § 54, subs. 1, from the perspective of the mortgagee and other secured third parties, provides a sufficient protection or whether they in order to obtain a satisfactory legal status, have to make use of alternative coverage options.

The thesis' analysis takes as its point of departure U 2014.537 H, with particular focus on its reach and the subsequent consequences for the finance and insurance industry respectively. U 2014.537 H establishes that a secured third party receives an independent protection after FAL § 54, subs. 1.

In the verdict however, the Supreme Court underlines that the insurance companies have the option to depart from the provision, so that an identification between the secured parties occurs. From the verdict, it can be deduced that a departure must be particularly clear.

As a reaction to U 2014.537 H, all Danish insurance companies depart from the protection of FAL § 54, subs. 1 in their standard conditions for insurance covering loss of or damage to a motor vehicle. Therefore, a mortgagee cannot obtain compensation in case the policy holder has lost the right to compensation at the development of the insured event.

Therefore, the secured third party is not adequately covered in practice regarding the area of motor vehicles. Thus, coverage options alternative to FAL § 54, subs. 1 are necessary.

1. Introduktion

1.1 Indledning

I forsikringsretten bruger man begrebet identifikation, når en sikret tredjemand mister retten til erstatning som følge af, at forsikringstager har mistet retten til erstatning.

Der har i retslitteraturen været enighed om, at hvis der er flere sikrede, og en af disse fremkalder forsikringsbegivenheden ved grov uagtsomhed eller forsæt, og derved mister retten til erstatning, vil det ikke ramme de andre sikrede.¹

I den forbindelse har der dog i de senere år hersket usikkerhed, om det alene kommer an på en sikret tredjemands subjektive forhold, om han mister retten til erstatning.

Usikkerheden har kulmineret i den principielle højesteretsdom U 2014.537 H. Dommen omhandler netop spørgsmålet om, hvorvidt der sker identifikation mellem flere sikrede, hvor en af de sikrede har mistet retten til erstatning ved groft uagtsomt at have fremkaldt forsikringsbegivenheden.

Spørgsmålet har afgørende betydning for panthavers beskyttelse efter Lov om forsikringsaftaler § 54, stk. 1², da en afledet ret fra forsikringstager vil nødvendiggøre, at panthaver benytter sig af alternative dækningsmuligheder.

Derfor er det retligt relevant at undersøge, om panthaver i dag nyder tilstrækkelig beskyttelse efter panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1.

1.2 Problemformulering

På baggrund af det ovenfor anførte, har specialet til formål at klarlægge panthavers retsstilling efter FAL § 54, stk. 1, i det tilfælde, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning efter FAL § 18, grundet forsæt eller grov uagtsomhed ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse.

Hovedspørgsmålet i denne afhandling er at besvare, om FAL § 54, stk. 1, i henhold til FAL § 18, set fra panthavers side, yder en tilstrækkelig beskyttelse, eller om panthaver må benytte sig af alternative dækningsmuligheder for at opnå en betryggende retsstilling.

For at lave en fyldestgørende behandling af emnet, vil afhandlingens analyse tage udgangspunkt i den principielle højesteretsdom U 2014.537 H med særlig fokus på dennes rækkevidde og efterfølgende konsekvenser for henholdsvis finansierings- og forsikringsbranchen.

1.3 Terminologi

For at imødekomme eventuel forvirring, vil ”panthaver” i nærværende speciale benyttes som en samlebetegnelse for henholdsvis panthaver i løsøre og ejendomsforbeholdshaver. Endvidere vil det være forudsat, at ”forsikringstager” uden undtagelse har status som sikrede, jf. FAL § 2, stk. 3.

For læsevenlighedens skyld vil FAL § 54, stk. 1, 1. pkt., forkortes til FAL § 54, stk. 1. Dette er i overensstemmelse med sprogbrugen i retspraksis, og det vil være gennemgående for specialet. 2. pkt. vedrører i øvrigt søforsikring og er ikke relevant for specialet.

¹ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 596. *Jønsson & Kjærgaard (2012)* henviser videre til *Ussing (1946)*, s. 271, *Hellner (1965)*, s. 320, *Hult (1936)*, s. 191, *Sindballe (1948)*, s. 102, *Iversen & Kristensen (2008)*, s. 44 mfl. *Sørensen I (2000)*, s. 195 og *Sørensen II (2010)*, s. 350 har tillige samme standpunkt.

² jf. Lovbekendtgørelse om forsikringsaftaler nr. 1237 af 9. november 2015 (med senere ændringer). I det følgende benævnt ”FAL”.

1.4 Afgrænsning

Grundet specialets begrænsede omfang er det af hensyn til ønsket om en mere dybdegående behandling og analyse af panthavers retsstilling en nødvendighed at foretage en nærmere afgrænsning af emnet.

Det skal indledningsvist nævnes, at det ikke alene er retsstillingen for panthaver, som vil blive klarlagt, men *også retsstillingen for den øvrige personkreds i FAL § 54, stk. 1.*

1.4.1 Generel afgrænsning af specialet

Med ovennævnte begrundelse vil specialet alene behandle panthavers retsstilling jf. § 54, stk. 1, i forhold til de tilfælde, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning ved fremkaldelsen af forsikringsbegivenheden efter FAL § 18. Det vil endvidere alene ske på *området for kaskoforsikring af motorkøretøjer*. Flere af de principper, der kan udledes, vil dog også være gældende på andre forsikringsområder.

Med samme begrundelse vil tredjemands retsstilling ikke behandles i henhold til urigtige oplysninger, jf. FAL §§ 4-10, fareforøgelse, jf. FAL §§ 45-46, sikkerhedsforholdsregler, jf. FAL § 51 og redningsforanstaltninger, jf. FAL §§ 52-53. Disse bestemmelser vil alene blive inddraget i specialet i det omfang, de findes relevante i tilknytning til det afgrænsede emne.

Endeligt skal nævnes, at selvom der kan argumenteres for dets relevans, vil de særlige panthaverbeskyttelsesregler, der er at finde for panthavere i fast ejendom, ikke behandles.³ Bestemmelserne vil heller ikke sættes i relief til panthaverbeskyttelsen efter FAL § 54, stk. 1. Dette er også begrundet i pladsmangel.

1.4.2 Afgrænsning af de enkelte hovedafsnit

I forhold til afsnit 2 om FAL § 54 vil bestemmelsens stk. 2, der omhandler dækning ved ejerskifte, ikke beskrives nærmere end, hvad der er gjort i *afsnit 2.2.3.1*. FAL § 54, stk. 2, har ikke samme relevans for specialet. Dette er begrundet i, at specialets omdrejningspunkt ligger i panthavers dækning efter FAL § 54, stk. 1, med fokus på identifikation mellem de sikrede.

Et eventuelt ejerskifte og følger heraf er ikke med til at belyse panthavers retsstilling i forbindelse med identifikation, og det er derfor ikke medtaget.

FAL § 54, stk. 1, 2. pkt., bliver heller ikke behandlet, idet denne passus vedrører søforsikring.

I forhold til afsnit 3 omkring identifikation må det understreges, at det i specialet forudsættes, at forsikringsselskabet er ansvarsfrit efter FAL § 18 over for forsikringstager ved dennes forsætlige eller groft uagtsomme fremkaldelse af forsikringsbegivenheden.

Specialet vil derfor ikke behandle, hvorvidt der foreligger forsæt eller grov uagtsomhed i FAL § 18's forstand. Dette ville i sig selv være et for omfattende punkt til samtidigt at kunne lave en fyldestgørende behandling af specialets problemformulering.

I forhold til afsnit 5 omkring panthavers alternative dækningsmuligheder er det alene F-deklarationens dækningsomfang, der sammenholdes med panthavers dækning efter FAL § 54, stk. 1.⁴ Dette hænger sammen med, at panthaverdeklarationer alene benyttes for en begrænset gruppe af aktiver.

³ De relevante bestemmelser er henholdsvis FAL §§ 86-88 og Lovbekendtgørelse nr. 174 af 31. januar 2017 om finansiel virksomhed § 60, stk. 2. I det følgende benævnt "FIL".

⁴ For nærmere forklaring af panthaverdeklarationer henvises til *afsnit 3.3*.

Her er F-deklarationen særligt relevant, da det er denne deklarationstype, der er anvendelig for indregistrerede køretøjer. I øvrigt omhandler U 2014.537 H et forbrugerkreditkøb af et motorkøretøj, hvor netop F-deklarationen og dennes betydning og dækningsomfang blev et vigtigt tema i afgørelsen. Eventuelle andre alternative dækningsmuligheder for panthaver på området for motorkøretøjer vil også inddrages.

1.5 Metode

I specialet anvendes den traditionelle retsdogmatiske metode. Det betyder, at der vil redegøres for gældende ret på området for forsikring af tredjemands interesse. Den retsdogmatiske metode har til formål at beskrive, analysere/fortolke og systematisere gældende ret.⁵

Metoden kan i alt sin enkelthed opdeles i to led. Første led går ud på at lokalisere de retskilder, som kan være relevante. Andet led indebærer derefter at fastlægge, hvad de enkelte regler betyder, og hvordan de skal vægtes over for andre retskilder. Er der konflikter mellem retskilderne, skal der ske en vurdering, således at kilderne gives en prioritet.⁶

Navnlig for FAL er det kendetegnet, at der er flere deklaratoriske regler, der kan fraviges, som eksempelvis FAL § 54, stk. 1. En fastslået retstilstand efter en lovbestemmelse vil derfor efterfølgende kunne fraviges af forsikringsselskaberne.

Det gør det af den grund ikke mindre interessant at analysere gældende ret for at klarlægge retstilstanden. Før et forsikringsselskab overvejer at fravige en deklaratorisk lovbestemmelse, skal bestemmelsens rækkevidde være systematiseret og gennemsigtig.

1.6 Retskilder

Et afgørende element ved den juridiske metode er som ovennævnt at klarlægge, hvilke retskilder der er relevante for at belyse den aktuelle retstilstand.⁷ Når retskilder benyttes til at undersøge gældende ret, er det vigtigt at forholde sig kritisk til retskildeværdien.

Samtlige retskilder anses i almindelighed som værende ligestillede. Alle retskildetyper kan derved være afgørende for den enkelte problemstilling. Dette er dog alene udtryk for et udgangspunkt, da de formaliserede retskilder har en tendens til at blive prioriteret først. Her tænkes der særligt på loven. Dette er dog ikke ens betydende med, at de øvrige retskilder ikke kan spille en udslagsgivende rolle.⁸

Det vil særligt være FAL, der på *lovsniveau* vil benyttes i forbindelse med undersøgelsen af panthavers retsstilling i specialet.

Forarbejderne har retskildeværdi. Formålet med forarbejderne er først og fremmest at begrunde, hvorfor loven ønskes gennemført. Dernæst er formålet med forarbejderne at forklare meningen med de enkelte bestemmelser.⁹ Navnlig hvor ordlyden af en lovbestemmelse er uklar, kan der være hjælp at hente i forarbejderne. Forarbejderne til FAL vil også spille en større rolle i specialet i forbindelse med at fastslå, om panthaver har en selvstændig ret efter FAL § 54, stk. 1.

⁵ Jf. Evald & Schaumburg Müller (2004), s. 210 ff.

⁶ Jf. Blume (2016), s. 174.

⁷ Jf. Blume (2016), s. 172.

⁸ Jf. Blume (2016), s. 194.

⁹ Jf. Blume (2016), s. 194.

Retspraksis er en anden vigtig retskilde, da man her fortolker loven, og sammenholder den med konkrete tilfælde fra virkeligheden. Udgangspunktet er, at retskildeværdien af en dom afhænger af, hvilken domstol der træffer afgørelsen. Desto højere en domstol er placeret i domstolshierarkiet, desto større retskildeværdi har den.¹⁰ I det moderne og komplicerede retssystem er det ved lovens udformning i flere tilfælde forudsat, at domstolene skal udfylde lovbestemmelser med karakter af retlige standarder. Her er det tydeligt, at domstolene er retsskabende.¹¹

Ofte er det i den forbindelse ikke praktisk muligt at skrive ind i en lovtekst, hvordan et aftalevilkår præcist skal udformes, for at det får den af parterne ønskede hensigt. I den forbindelse spiller domstolene en stor rolle for forsikringsretten ved fortolkning af forsikringsvilkår. For specialet vil det særligt være højesteretsdommen U 2014.537 H, der vil undersøges. I afgørelsen fortolker Højesteret netop på rækkevidden af et vilkår i en forsikringsaftale.

Relevant *retslitteratur* vil også blive inddraget i specialet. Det vil særligt være nyere litteratur i form af *Sørensen III (2015)* og *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, men også ældre litteratur af *Ussing (1946)*, *Sindballe (1948)* mfl.

Det er omdiskuteret, om retslitteraturen udgør en retskilde.¹² Retslitteraturen er skrevet af enkeltpersoner. Forfatterens holdning kan derfor skinne igennem, og der kan være en selektiv udvælgelse i fremstillingen.

Når specialet alligevel benytter sig af retslitteraturen, skyldtes det, at retslitteraturen kan udtrykke argumentation. Det kunne eksempelvis være en samlet analyse af retspraksis på et givent retsområde eller et anerkendt videnskabeligt standpunkt.¹³

Alt litteratur i specialet er også skrevet af personer med særlig fagkundskab. Det ændrer dog ikke ved, at man skal forholde sig kritisk til den litteratur, man benytter sig af.

De *nordiske retskilder* vil alene blive anvendt i et beskedent omfang, såfremt de er af relevans for belysning af retsstillingen i Danmark. Udgangspunktet er, at udenlandsk ret ikke har status som en retskilde i Danmark.¹⁴ Der kan derfor ikke støttes ret og pligt på udenlandsk ret. Udenlandsk ret kan dog udgøre et fortolkningsbidrag og inspiration ved fortolkning af danske regler. Særligt på de retsområder, hvor der er udarbejdet enslydende love.¹⁵ De nordiske lande har i den forbindelse en fælles forsikringsretlig oprindelse.¹⁶

1.7 Opgavestruktur

På baggrund af problemformuleringen er det målet med specialet at give en tilbundsående analyse og vurdering af panthavers retsstilling efter FAL § 54, stk. 1, i henhold til FAL § 18.

I afsnit 2 vil der redegøres for *baggrunden og formålet med forsikring af tredjemands interesse* efter FAL § 54, stk. 1. Herunder vil betingelserne for at nyde beskyttelse efter bestemmelsen også behandles.

I afsnit 3 vil der foretages en *analyse af den principielle højesteretsdom, U 2014.537 H*. Der vil efterfølgende navnlig være fokus på afgørelsens rækkevidde samt Højesterets fortolkning af, hvorvidt FAL § 54, stk. 1, var fraveget.

¹⁰ Jf. *Blume (2016)*, s. 186.

¹¹ Jf. *Blume (2016)*, s. 187.

¹² Jf. *Blume (2016)*, s. 188.

¹³ Jf. *Blume (2016)*, s. 188.

¹⁴ Jf. *Blume (2016)*, s. 281.

¹⁵ Jf. *Blume (2016)*, s. 281.

¹⁶ Se hertil *afsnit 2.1*.

I afsnit 4 vil følgerne af U 2014.537 H for henholdsvis finansierings- og forsikringsbranchen på området for motorkøretøjsforsikring vurderes. I tilknytning hertil vil det analyseres, om der kan spores *vilkårsændringer* i de danske forsikringsselskabers forsikringsaftaler på baggrund af afgørelsen. Ændringernes eventuelle konsekvenser vil efterfølgende vurderes.

I afsnit 5 vil resultatet af vurderingen i afsnit 4 blive sat i relief til den dækning *F-deklarationen* giver, samt eventuelle andre *alternative dækningsmuligheder* og værdien af disse. Herved undersøges der, hvorledes panthaver kan opnå tilstrækkelig dækning i tilfælde af, at FAL § 54, stk. 1, ikke giver panthaver en behørig retsstilling.

I afsnit 6 vil specialets resultater, fastsat ved de enkelte konklusioner i *afsnit 3, 4 og 5*, opsummeres og samles i en *samlet konklusion*.

2. FAL § 54

Nærværende afsnit er opdelt i to underafsnit. Først kommer afsnittet *indledende om forsikringsretten*. Afsnittet vil give en grundlæggende forståelse for FAL's tilblivelse med fokus på FAL § 54, stk. 1, og dennes udvikling til bestemmelsens nuværende skikkelse. Derudover undersøger afsnittet, hvilke motiver og bemærkninger i lovens tilblivelsesfase, der kan lægges til grund ved fortolkning af bestemmelsen. Dette er en nødvendighed for at klarlægge, hvilke forarbejder der finder anvendelse ved specialets senere analyse og vurdering af panthavers retsstilling i *afsnit 3*.

Herefter kommer underafsnit 2, *FAL § 54, stk. 1*, som yderligere er inddelt i tre dele benævnt *Formålet med bestemmelsen, Anvendelsesområdet og betingelser for brug af FAL § 54, stk. 1*, samt *Personkredsen omfattet af FAL § 54, stk. 1*. Fælles for de tre afsnit er, at de har til formål at klarlægge, hvornår og hvem der kan påberåbe sig dækningen efter FAL § 54, stk. 1. Dette er nødvendige byggesten at få lagt forud for nævnte analyse og vurdering i *afsnit 3*.

2.1 Indledende om forsikringsretten

FAL har fodfæste i et lovudkast, som en kommission, nedsat ved kongelig resolution den 6. februar 1919, udarbejdede.¹⁷ Dette udkast benævnes *Udkast til lov om forsikringsaftaler med tilhørende bemærkninger, 1925*. Arbejdet blev foretaget i et nordisk fællesskab med Norge, Sverige og senere Finland.¹⁸ Baggrunden for det nordiske samarbejde med forsikringsretten var ønsket om at fortsætte udarbejdelsen af fælles civillovgivning.¹⁹

Det færdigbehandlede lovudkast med kommentarer kom i 1925.

Af *Udkastet (1925)* fremgår § 54, 1. pkt., omkring forsikring af tredjemands interesse med følgende formulering:

»§ 54. Er Tingsforsikring tegnet uden Angivelse af nogen bestemt Interesse, anses Forsikringen tegnet til Fordel for enhver, der som Ejer, Panthaver eller Indehaver af anden tinglig Ret, eller fordi han bærer Faren for Tingen, vil lide Tab ved, at den forringes eller gaar til Grunde.«²⁰

¹⁷ Jf. *Udkast til lov om forsikringsaftaler med tilhørende bemærkninger, 1925, forord*, s. 3. I det følgende benævnt ”*Udkastet (1925)*”.

¹⁸ Jf. *Udkastet (1925), forord*, s. 3.

¹⁹ Jf. *Udkastet (1925), forord*, s. 3.

²⁰ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 9.

FAL blev senere vedtaget ved Lov nr. 129 af 15. april 1930 om forsikringsaftaler. Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at det ikke havde yderligere kommentarer eller ændringer til kommissionens § 54, 1. pkt., samt bemærkningerne til bestemmelsen.²¹

Der er ikke kommet nyere fortolkningsbidrag til efter *Udkastet (1925)*, og bestemmelsen har samme ordlyd i dag.²²

Konklusionen bliver derfor, at *Udkastet (1925)* udtømmende udgør de forarbejder, der kan lægges til grund ved fortolkning af FAL § 54, stk. 1.

2.2 FAL § 54, stk. 1

2.2.1 Formålet med bestemmelsen

Som bemærkningerne til FAL § 54 i *Udkastet (1925)* anfører, har FAL § 36 til opgave at beskrive, hvilken type interesse en tingsforsikring skal anses for at omfatte.²³ Herunder skal forstås interessen for, at en forsikret tings værdi ikke forringes af en forsikringsbegivenhed. FAL § 54 har på den anden side til opgave at beskrive, hvilke personers interesse forsikringen omfatter.

Formålet hermed er, at det ikke alene skal være forsikringstager, der kan støtte ret på en forsikringsaftale, men også andre personer med en tinglig interesse i den forsikrede genstand. Her kan eksempelvis nævnes det tilfælde, hvor man har et køretøj, der er finansieret via et ejendomsforbehold. Her har både forsikringstager og ejendomsforbeholdshaver en interesse i køretøjet.

FAL § 54, stk. 1, giver derved forsikringstageren mulighed for at tegne forsikring til fordel for tredjemand.

2.2.2 Anvendelsesområdet og betingelser for brug af FAL § 54, stk. 1

For at udarbejde en så overskuelig oversigt som muligt, har jeg med fodfæste i *Udkastet (1925)* opstillet fire selvstændige betingelser, der skal være opfyldte, for at FAL § 54, stk. 1, finder anvendelse.

2.2.2.1 Første betingelse, kravet om tingsforsikring

Første betingelse, der skal være opfyldt, for at vi befinder os inden for FAL § 54, stk. 1, er, at der skal være tegnet forsikring for en ting. Dette følger direkte af ordlyden af bestemmelsen, og er endvidere udtrykkeligt understreget i *Udkastet (1925)*.²⁴ FAL § 54, stk. 1, omfatter derfor alene tingsforsikring. Tingsforsikring kaldes også *kaskoforsikring* (f.eks. bilkaskoforsikring), og skal holdes adskilt fra personforsikring (f.eks. livsforsikring).²⁵

2.2.2.2 Anden betingelse, kravet om forsikring af kapitalinteressen

Anden betingelse er, at der skal være tegnet forsikring for en tings kapitalinteresse. Med kapitalinteresse forstås, at forsikringen værner om den interesse, der knytter sig til, at selve tingens værdi ikke

²¹ Jf. Forslag til Lov om Forsikringsaftaler nr. L8 af 6. november 1929, Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

²² Den 26. marts 1999 nedsatte Justitsministeriets udvalg om revision af forsikringsaftaleloven. Udvalget fik to opgaver. Først og fremmest fik udvalget en opgave vedrørende sygdomsforsikring. Den anden opgave gik ud på, at udvalget skulle lave en generel revision af FAL. Dette fremgår af Betænkning nr. 1423/2002 om forsikringsaftaleloven, s. 13. Udvalget havde i den forbindelse ingen ændringer eller kommentarer til FAL § 54, stk. 1.

²³ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 94.

²⁴ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 94.

²⁵ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 26.

forringes ved forsikringsbegivenheden.²⁶

Formålet med at forsikre kapitalinteressen er at sætte sikrede i samme økonomiske situation, som den han befandt sig i umiddelbart inden forsikringsbegivenhedens indtræden.²⁷

Kapitalinteressen skal holdes adskilt fra afkastningsinteressen. Afkastningsinteressen knytter sig til, at tingen kan anvendes efter sit formål.

Hverken kapitalinteresse- eller afkastningsinteressebegrebet er nævnt i *Udkastet (1925)*, men *Udkastet (1925)* anfører alligevel et eksempel, der beskriver forskellen fyldestgørende.

En lejer af en udlejningsejendom, der brænder ned, har ikke en interesse, der er knyttet til selve bygningen. Udgifter til hotelophold, opbevaring af møbler mv. er det derfor ikke brandforsikringens opgave at dække, men derimod en særlig lejeforsikring eller lignende.²⁸ Disse udgiftstyper knytter sig til, at ejendommen ikke kan benyttes efter sit formål og dermed afkastningsinteressen.

Hvis der på denne baggrund alene er tegnet forsikring for en tings afkastningsinteresse, finder FAL § 54, stk. 1, ikke anvendelse. For en udlejningsejendom, der er tegnet en huslejforsikring for, vil panthaverne dermed ikke være omfattet af, idet forsikringen knytter sig til ejendommens afkastningsinteresse.

Når man har flere sikrede, i form af f.eks. en ejer af en ting samt flere panthavere med rettighed i samme ting, kan man med rette sige, at en tings kapitalinteresse bliver fordelt på flere hænder.²⁹

2.2.2.3 Tredje betingelse, kravet om ingen angivelse af en bestemt interesse

Tredje betingelse går nærmere ud på, at forsikringsaftalen ikke må indeholde en angivelse af, hvis interesse forsikringen dækker. Dette følger af bestemmelsens ordlyd, jf. passussen »[...] uden angivelse af nogen bestemt interesse [...]«.

Passussen fastslår, at FAL § 54, stk. 1, er deklatorisk. Forsikringsselskaberne har mulighed for at afgrænse den beskyttede personkreds ved at angive eller afskære en bestemt interesse for dækning. Det følger i den forbindelse af bemærkningerne til bestemmelsen i *Udkastet (1925)*, at FAL § 54, stk. 1, alene er en formodningsregel. Bestemmelsen omfatter i udgangspunktet alle med den i bestemmelsen nævnte interesse, medmindre andet konkret er anført i forsikringsaftalen.³⁰ Dette illustrerer tillige bestemmelsens deklatoriske karakter.

Hertil skal det holdes for øje, at der skal være tale om en udtrykkelig fravigelse, for at forsikringsselskaberne kan påberåbe sig, at FAL § 54, stk. 1, er fraveget.³¹

2.2.2.4 Fjerde betingelse, kravet om tab

Fjerde betingelse går på, at tredjemand skal have lidt et tab ved den forsikrede genstands undergang eller forringelse. Tabet skal vedrøre den forsikrede genstand.

²⁶ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 460.

²⁷ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 460.

²⁸ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 96 f.

²⁹ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 583.

³⁰ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 95.

³¹ Kravene til en behørig fravigelse af FAL § 54, stk. 1, beskrives og diskuteres nærmere i *afsnit 4*.

Scenariet er illustreret af *Jønsson & Kjærgaard (2012)* med følgende eksempel: En ansat på en fabrik har en interesse i, at fabriksbygningerne ikke nedbrænder, da han efterfølgende vil lide et løntab, i den periode hvor han ikke kan komme på arbejde.³² Tabet kan dog ikke henføres til selve bygningerne, men alene det faktum, at den ansatte mister sin arbejdsplads. FAL § 54, stk. 1, giver derfor ikke den ansatte beskyttelse.

Fjerde betingelse skal ses i nær sammenhæng med anden betingelse vedrørende kravet om forsikring af kapitalinteressen. Herunder det i *Udkastet (1925)* nævnte eksempel, hvor det understreges, at en lejer dog vil lide et tab ved en udlejningsejendoms nedbrænding, men at lejerens tab ikke kan henføres direkte til bygningerne. Derved værnes lejereren ikke af FAL § 54, stk. 1.³³

Forskellen på anden og fjerde betingelse er, at anden betingelse omhandler den forsikrede interesse, mens fjerde betingelse omhandler selve tabet ved den forsikrede tings forringelse.

2.2.3 Personkredsen omfattet af FAL § 54, stk. 1

FAL § 54, stk. 1, opremser en beskyttet personkreds i form af ejer, panthaver, indehaver af andre tinglige rettigheder eller den, der bærer faren for den pågældende ting.

Følgende vil den værnede personkreds beskrives. Fremstillingen er opdelt i afsnit overensstemmende med de forskellige personkategorier nævnt i FAL § 54, stk. 1. Der er endvidere tilføjet et afsnit for kreditgivere, som ikke er nævnt direkte i bestemmelsen.

Slutteligt diskuteres, hvorvidt personkredsen angivet i bestemmelsen er udtømmende.

2.2.3.1 Ejer

Den beskyttede personkreds omfatter først og fremmest ejeren af den forsikrede genstand.

Det er i den forbindelse underordnet, om personen først bliver ejer efter forsikringsaftalens indgåelse. Bestemmelsen følger princippet om, at forsikringen følger genstanden. Den dækker derfor også den person, der bliver ejer i forsikringstiden.³⁴

Udgangspunktet er på den baggrund, at der ved ejerskifte er dækning for den nye ejer.

Såfremt dette er udtrykkeligt fraveget, via et vilkår i forsikringsaftalen om bortfald ved ejerskifte, dækkes den nye ejer i 14 dage efter ejerskiftet af den tidligere ejers forsikring, jf. FAL § 54, stk. 2.³⁵ Det gælder dog ikke, hvis en af den nye ejer tegnet forsikring dækker.

På området for kaskoforsikring af biler er 14-dagesfristen for samtlige danske forsikringsselskaber forlænget til 3 uger. Dette er sket for at ensrette ejerskiftedækningsperioden med vilkårene for motoransvarsforsikringen.³⁶

³² Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 586.

³³ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 95.

³⁴ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 95.

³⁵ I forhold til kravet om en klar og utvetydig betingelse om bortfald af forsikringen ved ejerskifte se fra retspraksis U 1935.20 H.

³⁶ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 392. 3-ugersfristen for motoransvarsforsikringen er lovpligtig, jf. Bekendtgørelse om ansvarsforsikring for motordrevne køretøjer mv. nr. 579 af 6. juni 2007 § 7.

2.2.3.2 Kreditgiver/betinget ejer

Ud over ejere, omfatter FAL § 54, stk. 1, også betingede ejere.³⁷ Begrebet ”betinget ejer” er ikke direkte nævnt i FAL § 54, stk. 1, men kan siges at være omfattet som en underkategori af ejerbegrebet.

Der er eksempelvis tale om en betinget ejendomsret for købers vedkommende i de tilfælde, hvor en forsikret ting sælges på kredit efter kreditaftalelovens kapitel 10.³⁸ Her vil kreditkøber alene have en betinget ejendomsret til det købte, indtil hele købesummen er erlagt. Såfremt kreditgiver tegner forsikringen, vil såvel kreditgiver som kreditkøber være omfattet af forsikringen, hvilket både gælder for fast ejendom og løsøre.³⁹

Det er dog i praksis sjældent forekommende, at det er kreditgiver, der står for at etablere et forsikringsforhold. Derimod vil det oftest være den anden vej rundt, hvor det er køber, der tilpligtes at holde eksempelvis et finansieret motorkøretøj fuldt kaskoforsikret.⁴⁰ Ved dette scenarie er kreditgiver dækket i det omfang, han har ejendomsforbehold i den pågældende ting, indtil købesummen er betalt.

2.2.3.3 Panthaver

Ifølge FAL § 54, stk. 1, dækkes endvidere panthaver, der ved den pågældende genstands forringelse eller undergang vil lide et tab. Panthaverbegrebet er ikke nærmere defineret i bestemmelsens ordlyd eller i *Udkastet (1925)*. Der er i den forbindelse intet i *Udkastet (1925)*, som anfører et eventuelt indskrænket panthaverbegreb.⁴¹

Udtrykket panthaver skal derfor anses for at omfatte såvel den berettigede efter en viljesbestemt panteret som retspant og lovbestemt pant.

Hvad der nærmere skal forstås ved *viljesbestemt pant* er en panteret, som stiftes gennem en privat viljeserklæring. Hertil kan eksempelvis nævnes et pantebrev i fast ejendom.

Ved *retspant* skal forstås en tvungen panteret, der stiftes via en retsafgørelse for at imødekomme en fyldestgørelse af et kreditorkrav. Her er typeeksemplet en udlægsforretning efter retsplejelovens kapitel 46⁴², hvor rekvirenten gennem fogedretten opnår udlæg i eksempelvis rekvisiti fast ejendom eller køretøjer.

Lovbestemt pant er en panteret, der opstår på baggrund af en lovbestemmelse. Her kan eksempelvis nævnes en kommissionærs og en handelsagents panteret efter kommissionsloven §§ 31-36⁴³ og handelsagentsloven § 7⁴⁴.⁴⁵

Som en fjerde mulighed nævner *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, at pant tillige kan optræde som *retsbestemt pant*, hvorved forstås en panteret, der opstår som led i den almindelige retsopfattelse.⁴⁶ En

³⁷ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 393.

³⁸ Jf. Lovbekendtgørelse om kreditaftaler nr. 1336 af 26. november 2015 (med senere ændringer). I det følgende benævnt ”KAL”.

³⁹ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 393.

⁴⁰ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 562.

⁴¹ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 96.

⁴² Lovbekendtgørelse af lov om rettens pleje nr. 1257 af 13. oktober 2016 (med senere ændringer). I det følgende benævnt ”RPL”.

⁴³ Jf. Lovbekendtgørelse nr. 332 af 31. marts 2014 Kommissionsloven. I det følgende benævnt ”KOL”.

⁴⁴ Jf. Lovbekendtgørelse om handelsagenter og handelsrejsende nr. 272 af 2. maj 1990. I det følgende benævnt ”HAL”.

⁴⁵ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 590.

⁴⁶ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 590.

retsbestemt panteret stiftes dermed ikke med hjemmel i lov. Der er på nuværende tidspunkt ikke noget, der peger i retning af, at en sådan panteret forefindes i dansk ret.⁴⁷

2.2.3.4 Indehaver af anden tinglig rettighed

Ud over ejere og panthavere er personer med en anden tinglig ret omfattet af den værnede personkreds i FAL § 54, stk. 1. *Udkastet (1925)* definerer ikke, hvilke typer rettigheder der er omfattet af kategorien.

Først og fremmest omfattes det midlertidige retsmiddel arrest efter RPL kapitel 56 af beskyttelsen.⁴⁸ Også en reparatørs retentionsret, som følge af tilbageholdelse af en repareret genstand, hvor debitor er i betalingsmisligholdelse, er omfattet af beskyttelsen.⁴⁹ Endvidere omfattes brugsrettigheder og servitutter.⁵⁰

En lejer af en fast ejendom kan også være omfattet af beskyttelsen. En lejer vil eksempelvis nyde beskyttelse af en udlejers husforsikring, såfremt lejeren har bekostet en hårde hvidevare, der er indlagt i den faste ejendom.⁵¹ Lejer har derved forbedret den faste ejendoms værdi, og der tilkommer ham i den forbindelse en borttagelsesret. Grunden til at lejeren bliver omfattet af personkredsen hænger sammen med, at tabet, lejeren lider, kan henføres direkte til forringelsen af den forsikrede ting.

Bemærkelsesværdigt kan en lejer i visse tilfælde også opnå dækning, såfremt han ved en lejet genstands undergang har været nødsaget til at leje en tilsvarende genstand til en højere pris. Dette følger direkte af *Udkastet (1925)* i følgende passus: »[...] *Forskellen mellem Husets Værdi [...] bør derfor komme Lejeren til Gode; thi den svarer til det Tab, denne har lidt ved Husets Brand.*«⁵²

Eksemplet, der er angivet i *Udkastet (1925)*, tager udgangspunkt i en fast ejendoms nedbrænding, hvor der ikke sker genopførsel, hvorfor lejeforholdet bortfalder. Forsikringen på ejendommen er tegnet af udlejer. Såfremt lejer har en særlig gunstig lav leje i henhold til lejeforholdet, opnår udlejer herved en berigelse. Berigelsen udgør forskellen mellem husets værdi med og uden lejeretten, idet lejeforholdet ikke genetableres. Hvis lejer har haft sådanne gunstige vilkår, at han ikke andet steds kan leje til samme pris, har han krav på at få dækket sit tab i udlejers erstatningssum. Dette har sammenhæng med, at udlejer tilsvarende oplever en berigelse ved, at der ikke længere påhviler en, set fra udlejers side, ugunstig lejeret på ejendommen.⁵³

2.2.3.5 Den der bærer faren for tingen.

Der er en sidste kategori af personer, der omfattes af beskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, som er dem, der bærer faren for en forsikret genstand.

⁴⁷ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 590.

⁴⁸ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 590. *Jønsson & Kjærgaard (2012)* henviser videre til *Lyngsø (1994)*, s. 217, *Grundt II (1950)*, s. 136, *Bentzon & Christensen (1952)*, s. 314 og *Sindballe (1948)*, s. 30.

⁴⁹ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 590. *Jønsson & Kjærgaard (2012)* henviser videre til samme litteratur, som er angivet i fodnote 48.

⁵⁰ Jf. forudsætningsvist U 1933.132 ØLD.

⁵¹ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 590 f.

⁵² Jf. *Udkastet (1925)*, s. 96 f.

⁵³ I retspraksis ses det forudsætningsvist lagt til grund i afgørelsen FED 1995.1196 Ø, som omhandlede en identisk situation. Her kunne lejer dog ikke godtgøre, at han havde haft de påkrævede gunstige lejevilkår, som ville have medført en værdiforringelse af den faste ejendom.

Dette spiller en særlig rolle på området for køb af løsøre. Sælger bærer som udgangspunkt faren for genstandens undergang helt indtil levering er sket fyldest. Også selvom ejendomsretten er gået over på køber på et tidligere tidspunkt, jf. købeloven § 17, stk. 1⁵⁴.

Der ses derfor et behov for at dække sælger efter FAL § 54, stk. 1, på trods af at der ikke foreligger nogen ejendomsret.

Netop eksemplet med løsørekøb er gengivet i *Udkastet (1925)* og illustrerer, at indsættelsen af denne personkategori har været særligt foranlediget af dette retsområde.⁵⁵

2.2.3.6 Afsluttende om personkredsen

Ovenfor er de forskellige personer, nævnt i FAL § 54, stk. 1, gennemgået. I tilknytning hertil hersker der en vis usikkerhed om, hvorvidt opremsningen af de beskyttede personkategorier skal anses for værende udtømmende.

Jønsson & Kjærgaard (2012) anfører, at personkredsen næppe er helt udtømmende, uden at det dermed er sagt, at opremsningen af rettighedshaverne i bestemmelsen er uden betydning. Panthaver vil eksempelvis i langt de fleste tilfælde lide et tab ved den pågældende pantegenstands undergang.⁵⁶

Anderledes anfører *Sørensen III (2015)*, at den angivne personkreds må anses som udtømmende, når der ikke sker fravigelse i forsikringsaftalen. Herunder henviser *Sørensen III (2015)* til afgørelsen U 2000.929 V, hvorefter reparatører af forsikringskader ikke i almindelighed er omfattet af personkredsen i FAL § 54, stk. 1.⁵⁷

På trods af den brede formulering af personkredsen i bestemmelsen, følger det dog af en fortolkning af ordlyden, at denne overvejende peger i retning af, at opremsningen er udtømmende. Dette skyldes, at bestemmelsens ordlyd ikke levner plads til en opsamlingskategori.

Den brede formulering i form af de rummelige personkategorier kan dog anføres som et argument for det modsatte resultat. Det kan til støtte herfor anføres, at essensen af bestemmelsens ordlyd er, at man lider et tab direkte relateret til tingens undergang. Kategoriseringen af status som panthaver eller anden rettighedshaver får derfor en underordnet karakter.

Det er ikke direkte anført i *Udkastet (1925)*, hvorvidt opremsningen i FAL § 54, stk. 1, skal anses for at være udtømmende. Dog bliver der sidst i bemærkningerne til § 54 anført, at »Der er endnu en Kategori af Personer, der omfattes [...]«. ⁵⁸ Dette understøtter med forsigtighed, at personkredsen er udtømmende. Valget af ordene »endnu en« peger i retning af, at såfremt der havde været øvrige kategorier, ville de have været nævnt. Det er dog ikke entydigt, som hvis der i stedet var benyttet ordene »en sidste kategori« eksempelvis.

Opfattelsen, og dermed konklusionen i nærværende speciale, er, at personkredsen i bestemmelsen er udtømmende. Ordlyden samt bemærkningerne til § 54 i *Udkastet (1925)* peger overvejende i retning heraf.

⁵⁴ Jf. Lovbekendtgørelse nr. 140 af 17. februar 2014 Købelov. I det følgende benævnt ”KBL”.

⁵⁵ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 97.

⁵⁶ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 586.

⁵⁷ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 392. Det må formodes, at *Sørensen III (2015)* ved en fejltagelse har anført U 2000.900 V, idet den relevante afgørelse starter på side 929.

⁵⁸ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 97.

Dog gør den rummelige formulering af personkredsen, at bestemmelsens udtømmende karakter ikke får nogen større praktisk betydning. Det må formodes, at langt de fleste, der lider et tab direkte tilknyttet til en tings forringelse eller undergang, vil kunne kategoriseres som enten en rettighedshaver eller en person, der bærer risikoen for tingen.

Bestemmelsens upræcise formulering er kritiseret i litteraturen.⁵⁹

3. Identifikation ved fremkaldelse af forsikringsbegivenheden

3.1 Generelt om identifikation

Begrebet identifikation i forsikringsretten bruges, som nævnt i *afsnit 1.1*, når en sikret tredjemand mister retten til erstatning som følge af, at en anden sikret har mistet retten til erstatning. Typisk sker der identifikation, hvor en sikret tredjemand har medvirket til eller har været klar over overtrædelse af en ansvarsbegrænsende bestemmelse i forsikringsaftalen.⁶⁰ Det kunne eksempelvis være en sikkerhedsforskrift, jf. FAL § 51.

Forsikringsselskabet er ansvarsfrit ved sikredes forsætlige fremkaldelse af forsikringsbegivenheden, jf. FAL § 18, stk. 1. Forsikringsselskabet kan endvidere forbeholde sig ansvarsfrihed ved sikredes groft uagtsomme fremkaldelse af forsikringsbegivenheden, jf. FAL § 18, stk. 2.

Der har i *retslitteraturen* været enighed om, at hvis der er flere sikrede, og en af disse fremkalder forsikringsbegivenheden ved forsæt eller grov uagtsomhed, sker der ikke identifikation mellem de sikrede.⁶¹ Dette har hidtidigt også været opfattelsen i *retspraksis*.⁶² I de tilfælde, hvor forsikringsselskabet ikke har været frigjort over for panthaver, vil forsikringsselskabet opnå regres mod forsikringstageren, der har mistet retten til erstatning.

3.2 Uenighed om panthavers dækningsret efter FAL § 54, stk. 1

På trods af enigheden i retspraksis og retslitteraturen har der alligevel i de senere år hersket usikkerhed på området mellem henholdsvis finansierings- og forsikringsselskaberne. Udslagsgivende herfor er afgørelsen FED 2011.63 Ø, der imidlertid fastslog, at det ikke alene kommer an på den sikredes egne forhold, om han mister retten til erstatning. Østre Landsret statuerede derved identifikation mellem sikret tredjemand og forsikringstager.

Herunder skal nævnes, at *Jønsson & Kjærgaard (2012)* kort efter afgørelsen fortsat tilsluttede sig den oprindelige opfattelse i litteraturen.⁶³ Afgørelsen er senere anket til Højesteret, og den er refereret i U 2014.537 H.

Såvel landsretsafgørelsen som højesteretsafgørelsen skal derfor omtales i det følgende.

Da F-deklarationen blev et større tema i afgørelserne, vil panthaverdeklarationen, dens formål og dækningsomfang beskrives forud for analysen.

⁵⁹ Jf. *Almgren (1968)*, s. 126 ff.

⁶⁰ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 401.

⁶¹ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 596. *Jønsson & Kjærgaard (2012)* henviser videre til *Ussing (1946)*, s. 271, *Hellner (1965)*, s. 320, *Hult (1936)*, s. 191, *Sindballe (1948)*, s. 102, *Iversen & Kristensen (2008)*, s. 44 mfl. *Sørensen I (2000)*, s. 195 og *Sørensen II (2010)*, s. 350 har tillige samme standpunkt.

⁶² Se hertil U 1991.175 H, som vil blive gennemgået nedenfor i *afsnit 3.3.2.1*, da denne blev fremlagt under FED 2011.63 Ø. Se endvidere U 1999.1094 V, der også fastslår, at FAL § 54, stk. 1, giver en sikret tredjemand en selvstændig beskyttelse.

⁶³ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 597 med ordene »Mindretallets opfattelse kan tiltrædes.«

3.3 Panthaverdeklarationer

3.3.1 Indledning

Efter FAL § 54, stk. 1, er en kreditgiver med ejendomsforbehold også omfattet af dækningskredsen, såfremt der ikke er anført andet i den konkrete forsikringsaftale. Ved et finansieringskøb af en bil betinger kreditgiver sig derfor i almindelighed, at kreditkøberen holder bilen kaskoforsikret.⁶⁴ I nærværende afsnit er kreditgiver/panthaver benævnt kreditor, mens kreditkøber/forsikringstager er benævnt debitor. Dette er i overensstemmelse med begrebsanvendelsen i panthaverdeklarationernes vilkår og bemærkninger.

Følgende afsnit udgør ikke en udtømmende gennemgang af panthaverdeklarationsbegrebet, men har blot til hensigt at beskrive panthaverdeklarationens formål og dækningsomfang. For en dybere gennemgang henvises til *Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem* samt *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*.⁶⁵

Panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, sikrer ikke kreditor dækning ved debtors eventuelle misligholdelse af præmiebetaling. På det her område er kreditor derfor afhængig af debitor.

Dækningen i henhold til FAL § 54, stk. 1, indeholder via bestemmelsens deklaratoriske karakter samt kreditors afhængighedsforhold til debitor, blandt andet i forhold til præmierestance, et vilkårligt element, som det praktiske kreditliv ikke kan acceptere.⁶⁶ Dette har ført til den udbredte danske tradition for brugen af panthaverdeklarationer.

En panthaverdeklaration er en direkte aftale mellem kreditor og et forsikringsselskab i tilknytning til en kaskoforsikringsaftale indgået mellem debitor som forsikringstager og forsikringsselskabet. Formålet med deklarationen er dels at få etableret et direkte retsforhold mellem forsikringsselskabet og kreditor. Dels at stille kreditor bedre på en række områder, hvor debitor har mistet retten til erstatning i henhold til forsikringsaftalen.⁶⁷

3.3.2 F-deklarationen

Der gælder forskellige deklarationer, alt efter hvilket aktiv deklarationen knytter sig til, og hvilket tidspunkt aftalen er indgået på. For indregistrerede køretøjer benyttes F-deklarationen.

Blanketsystemet vedrørende panthaverdeklarationer startede i 1967, hvor flere af de største danske forsikringsselskaber indgik aftale om brug af fælles deklarationsblanketter.⁶⁸

Blanketterne har gennemgået flere revideringer gennem årene. Fælles for samtlige opdateringer er, at det alene er repræsentanter fra forsikringsbranchen, der har udarbejdet og underskrevet de endelige versioner.⁶⁹ Dette er også gældende for versionen af F-deklarationen med bemærkninger (indtråd 1. april 2006), der blev et tema i U 2014.537 H.⁷⁰

⁶⁴ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 562.

⁶⁵ Se hertil *Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem*, s. 1 ff. og *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 125 ff.

⁶⁶ Jf. *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 125.

⁶⁷ Jf. *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 125.

⁶⁸ Jf. *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 126.

⁶⁹ Jf. *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s.127.

⁷⁰ I U 2014.537 H var der fra panthavers side ikke etableret en panthaverdeklaration. *F-deklarationen 2006 og frem* samt *Bemærkningerne til F-deklarationen 2006 og frem* blev dog et tema i afgørelsen i forbindelse med, hvilken dækning panthaver ville have opnået med en noteret panthaverdeklaration. Bemærkningerne til F-deklarationen pr 2006 er ensidigt udarbejdet af Finansrådet og Forsikringsselskabernes udvalg vedrørende fælles Panthaverdeklarationer. Der ses derfor

Blanketterne har derfor karakter af en ensidigt udarbejdet adhæsionskontrakt, hvor koncipistreglen finder anvendelse til fordel for finansieringsselskaberne/kreditor. Koncipistreglen går nærmere ud på, at hvor der ved fortolkningstvivel er flere mulige forståelser af et vilkår, skal der fortolkes til ugunst for den part, der har udarbejdet aftalen.⁷¹

Den seneste version af F-deklarationen med bemærkninger (indtrådt 1. september 2010) er dog udarbejdet i et samarbejde mellem Forsikring & Pension, Finansrådet, Forsikringsselskabernes udvalg vedrørende fælles Panthaverdeklarationer og Finans & Leasing.⁷² F&L er en interesseorganisation, som repræsenterer en række virksomheder, der udbyder finansiering og leasing.⁷³ Den nyeste version har derfor karakter af et agreed document, hvor koncipistreglen ikke finder anvendelse, idet alle modstående interesser har været repræsenteret.

3.3.2.1 F-deklarationens dækningsområde

For F-deklarationen påtager forsikringsselskabet sig en række forpligtigelser over for kreditor. Disse rettigheder vil kort skitseres for den nyeste version af F-deklarationen fra 2010. Den forudgående F-deklaration fra 2006 med bemærkninger har dog samme dækning på de områder, der er skitseret følgende.

Først og fremmest udgør deklarationen en meddelelse til forsikringsselskabet om, at kreditor har rettigheder i det pågældende køretøj. Deklarationen svarer derfor i sig selv til en denuntiation, jf. Gældslovens § 31⁷⁴.⁷⁵ Forsikringsselskabet kan efterfølgende ikke med frigørende virkning udbetale eller forhandle med debitor i forhold til erstatningsudbetaling, jf. FAL § 57, stk. 2, og FAL § 58, stk. 2.

Det har dog ikke samme praktiske betydning, som det har haft tidligere. Efter ændring af FAL § 57, stk. 2, pr 8. juni 2006⁷⁶ har forsikringsselskaberne pligt til at tjekke både bilbogen og tingbogen for rettighedshavere uanset, om der er noteret en panthaverdeklarationen eller ej. Denne pligt for forsikringsselskabet har ikke eksisteret tidligere i forhold til bilbogen.⁷⁷

Kreditor opnår endvidere bedre ret end forsikringstager på en række områder.

Kreditor opnår for det første dækning, hvor køretøjet er konfiskeret på grund af en strafbar handling og ved bortkomst af køretøjet i udlandet.⁷⁸ Dette er udtryk for en udvidelse af forsikringsbetingelsernes skadesbegreb.⁷⁹

For det andet dækker deklarationen for subjektive forhold. Det vil sige, at i de tilfælde, hvor debitor har mistet retten til erstatning på grund af, at han har fremkaldt forsikringsbegivenheden ved forsæt, grov uagtsomhed eller selvforskyldt beruselse, opnår kreditor dækning efter deklarationen. Det

ikke nogen repræsentanter for finansierings- og leasingbranchen, jf. *Bemærkningerne til F-deklarationen 2006 og frem*, s. 1.

⁷¹ Jf. *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 115 f.

⁷² Jf. *Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem*, s. 1. Forsikring & Pension vil i det følgende forkortes "F&P" mens Finans & Leasing vil forkortes "F&L".

⁷³ Jf. *F&L information*.

⁷⁴ Jf. Lovbekendtgørelse om gældsbreve nr. 333 af 31. marts 2014. I det følgende benævnt "GBL".

⁷⁵ Jf. *Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem*, s. 1.

⁷⁶ Jf. lov nr. 539 af 8. juni 2006.

⁷⁷ Jf. U 2005.3437 H.

⁷⁸ Det følger af *F-deklarationen 2010 og frem*, punkt. 1.E og punkt. 1.F. For nærmere forklaring af betingelserne for dækning ved konfiskation og bortkomst henvises til *Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem*, s. 5 ff.

⁷⁹ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 563.

samme er gældende ved debtors overtrædelse af sikkerhedsforskrifter, jf. FAL § 51 eller ved fareforøgelse, jf. FAL §§ 45-46.⁸⁰

For det tredje dækker deklARATIONEN for objektive forhold. De dækningsberettigede objektive forhold er skade ved motorløb, væddeløbskørsel, udlejningsskader og kørsel med manglende godkendt startspærre mv.⁸¹ Fælles for disse forhold er, at de i almindelighed optræder som objektive ansvarsfraskrivelse i forsikringsaftalen med debitor. Det er påkrævet for at opnå dækning efter deklARATIONEN, at kreditor ikke kendte til forholdene på tidspunktet for skaden. Objektive forhold som force majeure, mekaniske skader og slitage dækkes ikke.⁸²

For det fjerde dækker deklARATIONEN, hvis der sker skade på et tidspunkt, hvor kaskoforsikringen er ophørt over for debitor. Ifølge *F-deklARATIONEN 2010 og frem*, punkt 5.B ophører forsikringen først over for kreditor ved udløbet af en 26-ugersfrist. 26-ugersfristen løber fra det tidspunkt, hvor forsikringsselskabet har meddelt kreditor, at forsikringen er ophørt over for debitor.

3.4 FED 2011.63 Ø

3.4.1 Sagens handlingsforløb

Forsikringstageren A købte den 3. januar 2007 en bil på afbetaling med ejendomsforbehold. Købekontrakten med ejendomsforbehold blev efterfølgende overdraget til banken B.

Ved et færdselsuheld den 24. april 2007 blev bilen totalskadet med A som fører. A havde tegnet kaskoforsikring på bilen i forsikringsselskabet F. F nægtede at udbetale erstatning til A med henvisning til, at denne havde handlet groft uagtsomt ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse, jf. FAL § 18, stk. 2. Endvidere nægtede F at udbetale erstatning til B, da B ikke havde fået etableret en pant-haverdeklARATION.

Sagen blev den 19. maj 2008 anlagt af B ved retten i Glostrup, som krævede forsikringssummen udbetalt, eller subsidiært et mindre beløb fastsat efter rettens skøn. F påstod frifindelse.

Sagen blev henvist til 1. instansbehandling i Østre Landsret, begrundet med dens principielle karakter i medfør af RPL § 226, stk. 1.

3.4.2 Spørgsmålet om grov uagtsomhed

I forhold til spørgsmålet, om hvorvidt A's adfærd kunne tilregnes ham som groft uagtsomt efter FAL § 18, stk. 2, lagde landsretten til grund, at A med betydelig hastighed førte bilen over for rødt lys i et kryds, som han kendte. En enig landsret fandt på den baggrund, at hændelsen ikke fra A's side var udtryk for et øjeblikks uopmærksomhed, men derimod en indlysende fare for den pågældende skades indtræden. A fandtes på den baggrund at have fremkaldt skaden ved grov uagtsomhed, således at F var ansvarsfrit over for A.⁸³

⁸⁰ Dækningen for subjektive forhold følger af *F-deklARATIONEN 2010 og frem*, punkt 1.B. Punktet er identisk med *F-deklARATIONEN 2006 og frem*, punkt 1.B.

⁸¹ Dækningen fremgår af bemærkningerne til punkt 1.B, jf. *Bemærkningerne til F-deklARATIONEN 2010 og frem*, s. 4.

⁸² Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 564.

⁸³ Nærværende vil ikke behandles nærmere, da specialet har fokus på panthavers retsstilling i de tilfælde, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning. En dybdegående analyse af parternes fremstilling og landsrettens præmisser for grov uagtsomhed er derfor unødvendig. Se *afsnit 1.4.2* for nærmere forklaring på afgrænsningen af specialet.

3.4.3 Spørgsmålet om identifikation - parternes fremstilling

I forhold til spørgsmålet om identifikation gjorde B gældende; »[...]at grov uagtsomhed fra A's side ikke berører bankens [B's] ret til at få udbetalt forsikringssummen. Der kan ikke statueres identifikation mellem A og banken som panthaver. Det påvirker ikke bankens retsstilling i denne relation, at der ikke er noteret panthaverdeklaration. Banken er som panthaver selvstændigt sikret, jf. [FAL § 54, stk. 1.]«⁸⁴

F bestred, at en panthaver, uden at have noteret en panthaverdeklaration, kunne opnå bedre ret end forsikringstager alene i sin egenskab som panthaver.

Navnlig til støtte for forsikringselskabet F blev anført, at efter almindelige obligationsretlige principper kan tredjemand, der indtræder i en parts rettigheder i et kontraktforhold ikke opnå bedre ret end denne. Det blev hertil anført, at en sådan ret for panthaver vil forudsætte en særlig hjemmel, som ikke er at finde i FAL, end ikke med tilstrækkelig tydelighed.

F anførte endeligt, at såfremt B ville få medhold i, at der ikke stiftes identifikation, ville dette gøre brugen af F-deklarationen illusorisk.⁸⁵ F-deklarationen har netop til opgave at give panthaver en bedre retsstilling end forsikringstager. Derved giver F-deklarationen et billede af, at der sker identifikation mellem de sikrede efter en forsikringsaftale.

Den af banken B anførte argumentation byggede på en omfattende reference til FAL's forarbejder. Det var navnlig *Udkastet (1925)*'s bemærkninger til FAL § 54 samt FAL §§ 86-87.⁸⁶

Advokat Tanja Lykke Stougaard, der repræsenterede B under landsretssagen, har oplyst, at hun under sagens hovedforhandling fremlagde U 1991.175 H.

Sagen omhandlede banken N med pant i en fast ejendom, hvilken A var ejer af og havde finansieret gennem N. A havde tegnet forsikring i forsikringselskabet H. A beskadigede på et tidspunkt ejendommen ved efter en brand at hælde store mængder af vand ud over den. Det medførte en omfattende beskadigelse af ejendommen. Vandskaden blev derfor større end brandskaden. A blev senere dømt for at have forårsaget vandskaden som et led i forsikringssvig.

Spørgsmålet blev derfor, om A havde mistet retten til erstatning for bygningsbeskadigelsen i medfør af FAL § 18, og om banken N derved havde mistet retten til erstatning.⁸⁷ Landsretten fastslog, at banken N havde krav på forsikringssummen og ikke skulle lide under forsikringselskabets ansvarsfrihed over for forsikringstager. Banken skulle anses som selvstændig sikret efter FAL § 54, stk. 1, og bestemmelsen kunne heller ikke anses for værende fraveget. Det var derfor uden betydning, om forsikringstager havde mistet retten til erstatning i medfør af FAL § 18. Uden nogen nærmere tilføjelser tiltrådte Højesteret landsrettens afgørelse. Højesteret må derfor antages at have været enige i landsrettens begrundelse.

Med andre ord blev afgørelsen fremlagt som et eksempel på den hidtidige opfattelse kendt fra retslitteraturen.

⁸⁴ Jf. U 2014.537 H, s. 541 (omhandler landsretsdommen).

⁸⁵ Det var *F-deklarationen 2006 og frem* samt bemærkningerne til denne, der var omtalt i afgørelsen.

⁸⁶ Jf. *Udkastet (1925)*, s. 94 ff. og s. 126 ff. De relevante passusser fra *Udkastet (1925)* vil blive kommenteret under afsnit 3.5, da disse også blev fremlagt under højesteretssagen.

⁸⁷ Det skal her holdes for øje, at landsretten (senere tiltrådt af Højesteret) fandt, at den særlige beskyttelse for panthavere i fast ejendom efter FAL § 86 ikke var anvendelig her. FAL § 86 stiller nogle særlige krav til panthaver. Eksempelvis forudsættes der en subsidiær hæftelse for forsikringselskabet. FAL § 54-dækningen var derfor af afgørende betydning i sagen.

Slutteligt gjorde B gældende, at F-deklarationen har andre formål end blot at stille panthaver bedre i de tilfælde, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning. Herunder anførtes formålet om at opfylde denuntiatio i forhold til krav på erstatningsudbetaling samt at dække panthaver ved forsikringstagers betalingsmisligholdelse af kaskoforsikringen. I øvrigt blev det gjort gældende af B, at indførslen af et aftalebaseret system (panthaverdeklarationstraditionen) ikke kan indskrænke FAL's anvendelsesområde.⁸⁸

Der blev under sagen indhentet responsa fra to brancheorganisationer. Et fra F&L der navnlig støttede B, og et fra F&P der navnlig støttede F. Disse er gengivet i dommen. Spørgsmålene, der var stillet, havde fokus på panthaverdeklarationens dækningsomfang, dækningsperiode og administration. Endvidere var flere passager af *Bemærkningerne til F-deklarationen 2006 og frem* gengivet i dommen.⁸⁹

Det kan heraf udledes, at den danske tradition for brugen af panthaverdeklarationen har spillet en overraskende rolle i sagen.

3.4.4 Spørgsmålet om identifikation - landsrettens flertals afgørelse

Landsrettens votum delte sig i to i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt der skulle statueres identifikation. Flertallet på 2 dommere gav F medhold.

Flertallet udtalte, at der ikke var grundlag for at antage, at der ved tilblivelsen af FAL § 54, stk. 1, havde været tilsigtet at fravige almindelige regler, hvorefter den der er indtrådt i en kreditors ret ikke opnår en bedre retsstilling end denne.

Landsrettens flertal uddybede ikke, hvilke almindelige regler, de henviste til. Det må dog navnlig forstås som de almindelige obligationsretlige principper om subrogation og princippet i GBL § 27. Efter GBL § 27 opnår erhververen af et simpelt gældsbevis ikke bedre ret end overdrageren, medmindre andet følger af særlige retsregler.

Som der vil ses i *afsnit 3.5*, hvor *Udkastet (1925)* er nærmere behandlet, går landsrettens resultat imod forarbejderne til FAL.

Bemærkelsesværdigt blev det endvidere anført i flertallets begrundelse, at banken måtte have noteret en F-deklaration for at opnå forsikringssummen.

Det kan ikke tages direkte til indtægt for, at landsretten støttede det af F fremsatte anbringende, hvorefter en selvstændig ret for panthaver ville gøre den lange danske tradition for brugen af panthaverdeklaration illusorisk. Det kan dog ikke afvises, at det omfattende fokus i sagen på panthaverdeklarationen, og hvorvidt panthaverdeklarationen vil miste sin betydning, har haft indflydelse på flertallets afgørelse.

Det kan være svært at forstå, hvorfor diskussionen om panthaverdeklarationen har været et tema i afgørelsen. Det skal her erindres, at panthaverdeklarationen alene er en standardkontrakt udarbejdet mellem to aftaleparter. Omend traditionen for brugen af deklarationen har været siden 1967, ændrer det ikke på, at private aftaleparter kontrakter ikke bør have betydning for forståelsen af en lovbestemmelse.

⁸⁸ B's anbringender omkring panthaverdeklarationen har Tanja Lykke Stougaard oplyst, idet de ikke fremgår af FED 2011.63 Ø.

⁸⁹ Jf. U 2014.537 H, s. 539 (omhandler landsretsdommen).

Det er vigtigt at holde sig for øje, at dommerne formentlig ikke har haft et forudgående kendskab til panthaverdeklarationssystemet, der jo er ganske omfattende indarbejdet gennem en længere årrække.

3.4.5 Spørgsmålet om identifikation - landsrettens mindretals afgørelse

Mindretallet på 1 dommer tilsluttede sig den af banken B fremførte primære påstand med hjemmel i forarbejderne til henholdsvis FAL §§ 54 og 86. Mindretallets afgørelse er dermed et udtryk for den hidtidige opfattelse i retslitteraturen, hvor der ikke stiftes identifikation.

I begrundelsen anførte mindretallet endvidere, at *»Hverken det oplyste om indholdet af forsikringsmæssig praksis eller det forhold, at repræsentanter for forsikringsbranchen og Finansrådet ved affattelsen af pkt. 1 b i panthaverdeklarationen – som i øvrigt på en række andre punkter medfører en forbedring af kreditgivers retsstilling over for forsikringsselskabet – synes at have lagt en anden fortolkning af [FAL § 54, stk. 1], til grund, kan føre til et andet resultat.«*⁹⁰

Heraf kan udledes, at den dissenterende dommer ikke lagde vægt på panthaverdeklarationen og praksis for brugen af denne ved sin afgørelse af spørgsmålet om identifikation. Dog viser det understreget, at mindretallet alligevel har fundet det nødvendigt at pointere, at panthaverdeklarationen giver panthaver en bedre beskyttelse på andre områder.

Dette fremhæver alt andet lige, hvordan panthaverdeklarationens eventuelt mistede værdi for finansierings- og forsikringsbranchen har været et nævneværdigt tema i sagen.

3.5 U 2014.537 H

3.5.1 Spørgsmålet om identifikation

For Højesteret var der enighed mellem parterne om, at forsikringsbegivenhedens fremkaldelse var sket ved grov uagtsomhed, hvorfor dette spørgsmål ikke blev behandlet.

For Højesteret blev der i første omgang derfor alene fokuseret på identifikationsspørgsmålet. Parternes påstande fra landsretten blev gentaget.

Supplerende til sagsfremstillingen blev der inddraget to afsnit fra den konkrete forsikringsaftale, henholdsvis afsnit 4 omkring *Dækningsomfang* og afsnit 7 med titlen *”Forsikringen dækker ikke”*. Disse er vedlagt som *Bilag I*.

Gennemgående for højesteretsafgørelsen blev fokus rettet mod forarbejderne til FAL.

Det er af Tanja Lykke Stougaard oplyst, at det særligt var følgende passus fra bemærkningerne til FAL §§ 86 og 87 i *Udkastet (1925)*, der fra banken B påberåbtes til støtte for, at der ikke blot tilkommer panthaver en afledet ret fra forsikringstager:⁹¹ *»I det Tilfælde, på hvilket dette Princip anvendes [FAL § 86][...] vil imidlertid Indehaverne af tinglige Rettigheder allerede efter andre i Udkastet givne Regler være beskyttede, idet Selskabets Ansvar i et saadant Tilfælde ifølge [FAL] §§ 18 og 19 ialtfald kun bortfalder overfor den Sikrede, der har forvoldt Skaden, ikke overfor de andre sikrede, hvortil de her nævnte Rettighedshavere jo ifølge Udkastets § 54 hører.«*⁹²

⁹⁰ Jf. U 2014.537 H, s. 544 (omhandler landsretsdommen).

⁹¹ Tanja Lykke Stougaard repræsenterede ikke banken B i Højesteret. Hun forestod dog forberedelsen af sagen sammen med advokat Sophus Bøgeskov Christensen, der repræsenterede B i Højesteret. Tanja Lykke Stougaard var tillige til stede under hovedforhandlingen.

⁹² Jf. *Udkastet (1925)*, s. 127.

FAL §§ 86-87 er egentlig bestemmelser, der regulerer en særlig beskyttelse for panthaver i fast ejendom. Men den citerede passus fra *Udkastet (1925)* indikerer, at den selvstændige retsstilling for panthaver i henhold til FAL § 18 ikke alene er gældende for panthavere i fast ejendom. Retsstillingen er også gældende for personkredsen i FAL § 54, stk. 1, i sin helhed, jf. henvisningen til FAL § 54.

Med andre ord støtter den citerede passus, at der ikke sker identifikation mellem de sikrede efter FAL § 54, stk. 1.

Forsikringsselskabet F fastholdt anbringendet anført i landsretten omkring, at en selvstændig ret for panthaver ville kræve en særlig hjemmel, som ikke med tilstrækkelig tydelighed kunne udledes af FAL eller forarbejderne til denne. Dette skete på trods af den relativt klare ordlyd af den ovenfor citerede passus fra forarbejderne.

3.5.2 Spørgsmålet om, hvorvidt FAL § 54, stk. 1, var fraveget

Såfremt Højesteret skulle finde, at panthaver har en selvstændig ret i henhold til FAL § 18, henviste forsikringsselskabet til forsikringsaftalens pkt. 7.1. I pkt. 7.1 står der, at forsikringsselskabet er ansvarsfrit ved forsætlig eller groft uagtsom fremkaldelse af forsikringsbegivenheden. Hertil anførte F, at ikke alene den pågældende sikrede, der havde fremkaldt forsikringsbegivenheden, men også de øvrige sikrede ville miste retten til forsikringssummen.

Dette åbnede op for det andet springende punkt i afgørelsen; om FAL § 54, stk. 1, kunne anses for at være fraveget i henhold til FAL § 18.

Mod dette synspunkt anførte B, at vilkåret i forsikringsaftalens pkt. 7.1 ikke med den fornødne klarhed fraveg FAL §§ 54, stk. 1, eller 18 med henvisning til udtrykkelighedsreglen i FAL § 3.⁹³

3.5.3 Spørgsmålet om identifikation - Højesterets afgørelse

En enig Højesteret tilsluttede sig mindretallets votum i landsretten, hvorefter det alene er sikrede, der fremkalder forsikringsbegivenheden, som mister retten til forsikringssummen. Dette skete med henvisning til de i *Udkastet (1925)* fremlagte bemærkninger til FAL §§ 18 og 86. Højesteret fastslog dermed panthavers selvstændige retsstilling i overensstemmelse med den hidtidige opfattelse i retslitteraturen.

Højesteret undlod helt at kommentere på betydningen af en eventuel indskrænkning af F-deklarationens dækningsmonopol og de konsekvenser, det vil få for den langvarige danske tradition for brugen af panthaverdeklarationer. Heraf kan det udledes, at Højesteret ikke har fundet den aftalebaserede panthaverdeklarationstradition af betydning for identifikationsspørgsmålet.⁹⁴

En enig Højesteret fastslog tillige ved afgørelsen, at forsikringsselskaber kan fraskrive dækning for skade forvoldt ved forsæt eller grov uagtsomhed, og at en sådan ansvarsfraskrivelse også vil kunne aftales over for panthaver.

Dette er udtryk for en vidtgående ret for forsikringsselskaberne til at begrænse panthavers dækningsmuligheder. Afgørende bliver herefter, hvad der skal til, for at en fravigelse i forsikringsaftalen er udtrykkelig. Dette blev som ovennævnt det andet springende punkt i afgørelsen.

⁹³ FAL § 3 vil blive nærmere gennemgået i *afsnit 3.6*, hvor domstolenes fortolkning af forsikringsvilkår, der fraviger FAL § 54, stk. 1, diskuteres.

⁹⁴ Parternes diskussion af panthaverdeklarationen var gentaget for Højesteret.

3.5.4 Spørgsmålet om, hvorvidt FAL § 54, stk. 1, var fraveget - Højesterets afgørelse

Højesterets votum delte sig efterfølgende i to i forhold til spørgsmålet om fravigelse af FAL § 54, stk. 1.

Flertallet bestående af 3 dommere fandt, at det ikke af forsikringsaftalen fremgik tilstrækkeligt klart, at FAL § 18 var fraveget, således at panthaver også var afskåret fra dækning.

Flertallet fandt, at pkt. 7.1 i forsikringsaftalen, som var omdrejningspunktet for vurderingen, blot var en gengivelse af FAL § 18.

Pkt. 7.1 i forsikringsaftalen havde følgende ordlyd: »Forsikringen dækker/omfatter ikke: 7.1 skade forvoldt med forsæt eller ved grov uagtsomhed, jf. [FAL] § 18. [...]«⁹⁵

Som det fremgår af vilkårets ordlyd, bliver der ikke direkte kommenteret på en eventuel tredjemands retsstilling eller en begrænsning i den omfattede personkreds. Endvidere har bestemmelsen karakter af en sammenskrivning af FAL §§ 18, stk. 1, og stk. 2, som tillige understøtter Højesterets begrundelse. Navnlige på grund af pkt. 7.1's direkte henvisning til FAL § 18.

Man har i flere tilfælde i retspraksis set lignende tilfælde, hvor et vilkår, der påberåbes som en fravigelse af en deklatorisk regel i FAL, blot anses som en gengivelse af FAL § 18.⁹⁶

Mindretallet på to dommere tilsluttede sig forsikringsselskabet. Mindretallet fandt, at pkt. 7.1 forudsatte, at samtlige sikrede var undtaget for dækning ved forsæt eller grov uagtsomhed, fremkaldt af en enkelt sikret. Modsat flertallet fandt mindretallet derfor, at 7.1 udgjorde en negativ afgrænsning af dækningskredsen, hvorfor panthavere ikke ville nyde selvstændig dækning.

3.6 Kan der spores en udvikling i Højesterets fortolkning i U 2014.537 H sammenholdt med U 1991.175 H?

Flertallet henviste i præmisserne i U 2014.537 H direkte til FAL § 3 i forhold til uklarheden i den konkrete forsikringsaftales pkt. 7.1.

FAL § 3 bestemmer, at en fravigelse af de deklatoriske regler i FAL kræver, at fravigelsen er udtrykkeligt forudsat i forsikringsaftalen. Bestemmelsen er dermed udtryk for et udtrykkelighedskrav, der skal være opfyldt for at lave en behørig fravigelse af de deklatoriske regler.⁹⁷

Det kan forsigtigt udledes af Højesterets henvisning til udtrykkelighedskravet, at Højesteret har haft i tankerne, at forsikringsselskabernes mulighed for at stifte identifikation har vidtrækkende konsekvenser for panthavere. En særlig tydelig fravigelse i forsikringsaftalen er derfor påkrævet.

⁹⁵ Jf. *Bilag I*.

⁹⁶ Til sammenligning kan nævnes U 1964.786 H. Spørgsmålet i dommen gik på, om den deklatoriske undtagelsesregel i FAL § 19 stk. 1, 1. led, kunne anses for at være fraveget i forsikringsaftalen. Reglen går nærmere ud på, at forsikringsselskaberne ikke bliver ansvarsfri i tilfælde, hvor børn under 14 år fremkalder forsikringsbegivenheden ved forsæt eller grov uagtsomhed efter FAL § 18. Dommen omhandlede to 7-årige drenge, der havde begået hærværk på en bigård og herved pådraget sig et erstatningsansvar. To private ansvarsforsikringer indeholdt bestemmelser om, at selskaberne var ansvarsfrie ved forsikringsbegivenheder fremkaldt ved forsæt. Højesteret fandt, at de givne vilkår ikke med tilstrækkelig klarhed fraveg den deklatoriske bestemmelse. Vilåret kunne derved alene tolkes som en gengivelse af FAL § 18 i overensstemmelse med nærværende U 2014.537 H.

⁹⁷ For nærmere forklaring af udtrykkelighedskravet og FAL's deklatoriske karakter henvises til *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 70 f.

Både banken B's procedure og Højesterets præmisser illustrerer, at FAL § 3 har næret særlig opmærksomhed i afgørelsen. Det står i kontrast til den ovenfor citerede dom U 1991.175 H.⁹⁸

En sammenligning af de to afgørelses præmisser er interessant. Hovedspørgsmålet i U 1991.175 H var netop spørgsmålet om, hvorvidt FAL § 54, stk. 1, kunne anses for at være fraveget i forsikringsaftalen.

U 1991.175 H angik imidlertid spørgsmålet om, hvorvidt panthaver helt var undtaget fra dækningskredsen i forsikringsaftalen. Det gør dog ikke afgørelserne mindre sammenlignelige.

U 1991.175 H kommer ved første øjekast frem til samme resultat som U 2014.537 H; at FAL § 54, stk. 1, ikke ansås for at være fraveget. Resultatet blev derfor, at panthaver fik dækning af forsikringen, efter forsikringstagers beskadigelse af ejendommen.

Der er dog forskel på den fortolkning, der lægger til grund for resultatet i de to afgørelser.

I U 1991.175 H blev der ikke procederet nævneværdigt på FAL § 3. Der var heller ikke levnet plads i landsrettens præmisser (senere tiltrådt af Højesteret) til en henvisning til udtrykkelighedskravet.

Vilkåret, der var omdrejningspunktet i U 1991.175 H, havde følgende ordlyd: »forsikringen dækker: 1.11 Forsikringstageren i egenskab af ejer eller bruger af det forsikrede.«⁹⁹

Det pågældende vilkår var isoleret set ikke uklart, men i flere andre vilkår i forsikringsaftalen var der forudsat, at også de øvrige rettighedshavere i ejendommen var omfattede. Ud fra en samlet bedømmelse af forsikringsaftalen fandt landsretten derfor, at pkt. 1.11 ikke var tilstrækkelig klar til at kunne opfattes at fritage øvrige rettighedshavere for dækning.¹⁰⁰

Det kan herved udledes, at U 1991.175 H i overensstemmelse med almindelig kontraktsfortolkning tolker på forsikringsaftalen i sin helhed.¹⁰¹

Det er diskutabelt, om flertallets henvisning til FAL § 3 i U 2014.537 H er et udtryk for en udvikling i den fortolkning, som domstolene lægger for dagen. En eventuel udvikling vil da være funderet i, at Højesteret fortolker på det enkelte vilkår, der er omstridt, frem for forsikringsaftalen i sin helhed.

Der er hertil væsentlige forskelle i de konkrete omstændigheder mellem afgørelserne. U 2014.537 H havde overvejende ét vilkår, der var uklart, og som blev vurderet til en gengivelse af FAL § 18. Dette var ikke tilsvarende tilfældet med ordlyden af pkt. 1.11 i U 1991.175 H. Dette vilkår var i sig selv klart, og en stringent ordlydsfortolkning ville undtage panthaver for dækning. FAL § 3 var af den grund formentlig ikke af afgørende betydning. Det var derimod den samlede fortolkning af forsikringsaftalen, som gjorde pkt. 1.11 uklar.¹⁰²

3.6.1 Delkonklusion

På baggrund af *afsnit 3.6* er konklusionen, at det er tvivlsomt, om Højesterets præmisser i U 2014.537 H med henvisningen til udtrykkelighedskravet kan tages til genstand for en ændring i domstolenes

⁹⁸ U 1991.175 H er gennemgået under *afsnit 3.4.3*. Dommen indgik i sagsmaterialet i U 2014.537 H, jf. s. 548.

⁹⁹ Jf. U 1991.175 H, s. 176.

¹⁰⁰ Forsikringsbetingelserne indeholdte eksempelvis præceptive regler om, at forsikringsselskabet skulle indhente samtykke fra samtlige rettighedshavere ved forsikringstagers opsigelse af forsikringen mv., jf. U 1991.175 H, s. 177.

¹⁰¹ Dette er tillige anført af *Graff (1993)*, s. 33 ff., hvor U 1991.175 H også blive kommenteret.

¹⁰² Denne tolkning understøttes af *Graff (1993)*, s. 33.

fortolkning af forsikringsaftalers vilkår, der fraviger FAL § 54, stk. 1. Det skyldes, at der er store forskelle mellem de konkrete omstændigheder i U 1991.175 H og U 2014.537 H.

Det er derimod nærværende speciales vurdering, at begge afgørelser understreger domstolenes bevidsthed om, at forsikringsselskabernes mulighed for at undtage panthaver for dækning kan have vidtgående konsekvenser for panthavernes dækningsomfang. Hvorvidt et vilkår fraviger FAL § 54, stk. 1, må derfor følges af en streng bedømmelse fra domstolenes side.

Dette gælder for det første, hvis forsikringsselskabet ønsker at skabe identifikation mellem panthaver og forsikringstager, såfremt sidstnævnte mister retten til erstatning efter FAL § 18. For det andet gælder det, hvis forsikringsselskabet helt ønsker at fritage eksempelvis panthavere fra dækningskredsen i forsikringsaftalen.

Tidligere praksis og litteratur illustrerer i overensstemmelse med ovenstående, at FAL § 54, stk. 1, har en betydelig gennemslagskraft.¹⁰³ Der skal være en særlig tydelig angivelse i den konkrete forsikringsaftale af, at en tingsforsikring ikke omfatter sikret tredjemands interesse.¹⁰⁴

3.7 Diskussion af baggrunden for tvisten i FED 2011.63 Ø og U 2014.537 H

3.7.1 Fravalg af F-deklarationen

Resultatet af U 2014.537 H er som ovennævnt udtryk for den hidtidige opfattelse i retspraksis og retslitteraturen, hvorefter der ikke sker identifikation ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse.

Man kan af den grund undre sig over, hvorfor der mellem finansierings- og forsikringsbranchen i årene forinden har været usikkerhed og tvist omkring, hvorvidt den hidtidige opfattelse er forkert.

Det er nærværende speciales formodning, at den opståede usikkerhed skyldtes finansieringsselskabernes tendens til at droppe brugen af F-deklarationen. Denne udvikling har været kraftigt stigende fra omkring 2005 til nu.¹⁰⁵ Indtil da havde F-deklarationen konsekvent været fast integreret på enhver

¹⁰³ Jf. *Jønsson og Kjærgaard (2012)*, s. 584.

¹⁰⁴ Jf. U 1945.600 ØLD. Typisk indeholder kaskoforsikringer for motorkøretøjer en opremsning af, hvem der er dækket af forsikringen. Selvom forsikringsaftalen ikke nævner panthaver, vil denne og andre sikrede tredjemænd også være dækket af forsikringen. En opremsning af personer i kaskoforsikringen er dermed i udgangspunktet ikke udtømmende, medmindre der er særdeles tydelige holdepunkter for det modsatte, jf. *Gomard I (1965)*, s. 336.

¹⁰⁵ Der er ikke nogen tilgængelige undersøgelser, som dokumenterer finansieringsselskabernes fravalg af F-deklarationen. Kim Lund Nielsen kan dog bekræfte, at Jyske Finans A/S fra omkring 2005 i stort omfang har valgt panthaverdeklarationen fra. For Jyske Finans er deklarationen fravalgt for omkring 50 % af samtlige bilfinansieringskontrakter siden 2005. Kim Lund Nielsen er områdedirektør i Jyske Finans A/S. Jyske Finans A/S er et finansieringsselskab 100 % ejet af Jyske Bank A/S. Jyske Finans A/S er Danmarks største bilfinansieringsselskab. For mere information se *jyskefinans.dk/om-jyske-finans*. Kim Lund Nielsen kan via sit branchekendskab oplyse, at de øvrige store bilfinansieringsselskaber i Danmark, herunder Nordania Finans A/S og Nordea Finans A/S, også fra cirka 2005 i stort omfang har fravalgt F-deklarationen. Nordania Finans A/S er 100 % ejet af Danske Bank A/S, og Nordea Finans A/S er 100 % ejet af Nordea Bank Danmark A/S. De tre finansieringsselskaber udgør derved finansieringsselskaberne for Danmarks tre største banker målt på arbejdende kapital, jf. *Finansrådet (2015)*. Se *Finansrådet (2015)* for en forklaring på begrebet "arbejdende kapital". Det skal endvidere pointeres, at Santander Consumer Bank Danmark A/S, der var banken B i U 2014.537 H, i 2007 heller ikke havde noteret en F-deklaration på det konkrete køretøj.

bilfinansieringskontrakt.¹⁰⁶ Årsagen til det faldende brug af deklARATIONER skyldtes den opståede mulighed for at bruge panthaverinteresseforsikring.¹⁰⁷ For nærmere om panthaverinteresseforsikring se *afsnit 5.3*.

Det omfattende ophør med brugen af F-deklARATIONEN efter en årelang fast praksis har derved medført usikkerhed. Usikkerheden består i, hvad forskellen på panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, og panthaverdeklARATIONSBESKYTTELSEN er.

Dette underbygges særligt af, hvorledes betydningen af panthaverdeklARATIONENS eksistensgrundlag var et af fokuspunkterne i FED 2011.63 Ø og U 2014.537 H. Her procederes der, som tidligere nævnt, på, at en selvstændig dækningsret for panthaver vil gøre den langvarige tradition for brugen af panthaverdeklARATIONEN illusorisk.

Med andre ord har fravalget af panthaverdeklARATIONEN medført tvist om, hvorvidt store dele af den dækning, finansieringsselskaberne for hver enkelt finansieringskontrakt har betalt kr. 850 (2010) for til forsikrings-selskaberne, allerede følger af panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1.¹⁰⁸

Det kan hertil anføres, at efter *Bemærkningerne til F-deklARATIONEN 2006 og frem* er udgangspunktet, at panthaver efter deklARATIONEN opnår samme dækning, som forsikringstager har ved den bagvedliggende forsikring.¹⁰⁹ Bemærkningerne anfører dernæst, at punkt 1.B i F-deklARATIONEN omhandler undtagelser til udgangspunktet.¹¹⁰ Punkt 1.B er den bestemmelse, der har til formål at give panthaver dækning i tilfælde af, at forsikringstager har mistet retten til erstatning på grund af forsætlig og groft uagtsom fremkaldelse af forsikringsbegivenheden.¹¹¹

Derfor giver *Bemærkningerne til F-deklARATIONEN 2006 og frem* et billede af, at punkt 1.B er udtryk for et dækningsmonopol, hvor FAL ikke dækker panthaver selvstændigt. Nævnte synspunkt påberåbtes af forsikrings-selskabet F under både FED 2011.63 Ø og U 2014.537 H.

Dette understreger, at F-deklARATIONEN og bemærkningerne til denne også har bidraget til usikkerheden om panthavers retsstilling.

3.7.2 En afstikker i retslitteraturen

Selvom der har været enighed i litteraturen, er der et eksempel på den modsatte opfattelse. *Advokat B. Thorbjørnsen* udtrykker, at der sker identifikation mellem forsikringstager og panthaver ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse. Det gør han i et tillæg om panthaverdeklARATIONER til *Afbetalingsloven, 2. udgave* fra 1970.¹¹²

Bogen er dermed udgivet kort efter, at den danske forsikringsbranche begyndte at benytte sig af panthaverdeklARATIONER (1967¹¹³). Bogen er udgivet af Danmarks Automobil-Forhandler-Forening, hvor

¹⁰⁶ *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 126 f. bekræfter den langvarige danske tradition for brugen af panthaverdeklARATIONEN. Kim Lund Nielsen kan endvidere oplyse, at Jyske Finans A/S indtil cirka 2005 konsekvent havde benyttet sig af panthaverdeklARATIONER på samtlige bilfinansieringskontrakter. Kim Lund Nielsen kan oplyse, at det også gælder for Nordania Finans A/S og Nordea Finans A/S.

¹⁰⁷ Jf. Kim Lund Nielsen.

¹⁰⁸ Jf. *F&P, priser*.

¹⁰⁹ Jf. *Bemærkninger til F-deklARATIONEN 2006 og frem*, s. 8.

¹¹⁰ Jf. *Bemærkninger til F-deklARATIONEN 2006 og frem*, s. 8.

¹¹¹ Jf. *F-deklARATIONEN 2006 og frem*, s. 1.

¹¹² Jf. *Koustrup & Thorbjørnsen (1970)*, s. 90.

¹¹³ Jf. *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 126.

Thorbjørnsen på daværende tidspunkt arbejdede som chefjurist.¹¹⁴ Tillægget om panthaverdeklarationer havde i øvrigt til formål at være et praktisk opslagsværk for automobilforhandleren.¹¹⁵

Thorbjørnsen begrunder ikke, hvorfor der sker identifikation. Bogen har derfor en begrænset kilde-mæssig værdi. Der bliver heller ikke henvist til bogen i U 2014.537 H.

Det vides ikke, hvilken litteratur der har været benyttet, når panthaverdeklarationerne gennem tiden er blevet udarbejdet og revideret. Det er dog muligt, at netop *Koustrup og Thorbjørnsen (1970)*'s fremstilling har bidraget, idet den støtter, at der sker identifikation.

Bogen har under alle omstændigheder medvirket til den usikkerhed, der har hersket på området, og som har kulmineret i U 2014.537 H.

3.8 Diskussion af rækkevidden af U 2014.537 H

Resultatet af U 2014.537 H vedrører umiddelbart alene identifikationsspørgsmålet for så vidt angår grov uagtsomhed og forsæt, jf. FAL § 18.

FAL § 18 er udtryk for et handlingsdelikt i forbindelse med forsikringsbegivenhedens fremkaldelse, hvor der som udgangspunkt ikke sker identifikation.

Som det mindre i det mere, kan det dog udledes af Højesterets præmisser, at panthavers selvstændige ret også gælder for *selvforskyldt beruselse*.

Selvforskyldt beruselse efter FAL § 20, 2. pkt., 1. led, omhandler fremkaldelse af en forsikringsbegivenhed. Selvforskyldt beruselse er dermed et handlingsdelikt på lige fod med FAL §§ 18, stk. 1 og 2. Forsikringsselskabet er ansvarsfrit allerede ved simpel uagtsom fremkaldelse af forsikringsbegivenheden. Der er dog nogle nærmere betingelser, som skal være opfyldte.¹¹⁶

Højesteret nævner ikke selvforskyldt beruselse direkte i præmisserne. Som ovennævnt regulerer selvforskyldt beruselse også forsikringsbegivenhedens fremkaldelse. Tilmed er forsikringsselskabet ansvarsfrit ved en mildere uagtsomhedsgrad. Derfor må den selvstændige ret for panthaver også omfatte selvforskyldt beruselse.

Dommen har af den grund ikke indflydelse på identifikationsspørgsmålet i forhold til *urigtige risikoplysninger* afgivet ved forsikringsaftalens tegning, jf. FAL §§ 4-10. Bestemmelserne om risikoplysninger vedrører ikke forsikringsbegivenhedens fremkaldelse.

Dommen kan af samme grund heller ikke tages til indtægt for at sikre panthaver bedre ret ved forsikringstagers overtrædelse af *sikkerhedsforskrifter*, jf. FAL § 51, eller ved *fareforøgelse efter FAL § 45*.¹¹⁷

¹¹⁴ Jf. *Koustrup & Thorbjørnsen (1970)*, forord.

¹¹⁵ Jf. *Koustrup & Thorbjørnsen (1970)*, forord.

¹¹⁶ Forsikringsselskaber har ofte et vilkår i aftalen om, at selskabet er ansvarsfrit for forsikringsbegivenheder, som den sikrede forvolder under selvforskyldt beruselse. Dette kan vedtages i medfør af FAL § 20, 2. pkt., 1. led. Der er dog tre betingelser, som skal være opfyldte, for at forsikringsselskabet kan påberåbe sig ansvarsfrihed. Første betingelse er, at den sikrede skal have været *beruset*. Anden betingelse er, at der er tale om en *selvforskyldt* beruselse. Tredje betingelse er, at beruselsen er *væsentligste årsag/hovedårsag* til forsikringsbegivenheden. For nærmere forklaring henvises til *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 333 ff.

¹¹⁷ Hvorvidt panthaver har en selvstændig ret ved forsikringstagers overtrædelse af sikkerhedsforskrifter og fareforøgelse vil ikke behandles nærmere. Se *afsnit 1.4.1* om afgrænsning.

Det er endvidere tvivlsomt, om dommen kan gøres til genstand for at give panthaver *bevismæssige rettigheder*, der stiller panthaver bedre end forsikringstager selv. Her tænkes navnlig på sikredes bevisbyrde for forsikringsbegivenhedens indtræden.¹¹⁸

I dommen er der tale om en ejendomsforbeholdshaver i form af banken B. På trods af det har dommens præmisser også betydning for de øvrige rettighedshavere, der er omfattet af *personkredsen i FAL § 54, stk. 1*.

Der er intet anført i dommen, som peger i retning af, at andre sikrede ikke skulle nyde samme dækning. Dette er begrundet med Højesterets gennemgående henvisning til sikredes generelle beskyttelse efter FAL § 54 i præmisserne. Her bliver der ikke på noget tidspunkt anført en særlig beskyttelse for ejendomsforbeholdshaver kontra de andre sikrede.

3.9 Konklusion på panthavers retsstilling efter loven

På baggrund af U 2014.537 H kan det konkluderes, at panthaver har en selvstændig ret efter FAL § 54, stk. 1.

Denne ret påvirkes ikke af andre sikredes forsætlige eller groft uagtsomme fremkaldelse af forsikringsbegivenheden. Panthavers dækning efter FAL § 54, stk. 1, i henhold til FAL § 18 må på den baggrund vurderes til at være tilstrækkelig beskyttelse. Alternative dækningsmuligheder er derfor ikke nødvendige.

Afgørelsen har alene betydning for panthavers retsstilling ved forsikringstagers fremkaldelse af forsikringsbegivenheden ved forsæt, grov uagtsomhed og selvforskyldt beruselse.

4. Betydningen af FAL § 54, stk. 1's deklaratoriske karakter

Selvom det ikke fik indflydelse på resultatet i U 2014.537 H, er det dog af særlig betydning, at Højesteret fastslog, at FAL § 18 kan fraviges i henhold til FAL § 54, stk. 1. Højesteret var meget klar i angivelsen af, at panthavers ret til erstatning kan begrænses, hvis forsikringsvilkårene udtrykkeligt angiver det.

Højesteret henviste direkte til hjemlen i FAL § 20, som modsætningsvist giver forsikringsselskaberne mulighed for at undtage dækning, hvis en forsikringsbegivenhed er fremkaldt ved grov uagtsomhed. Forsikringsselskaberne er derved tildelt en mulighed for at gøre den selvstændige beskyttelse af panthaver illusorisk.

Som det kan konkluderes ud fra den sammenlignende analyse af henholdsvis U 1991.175 H og U 2014.537 H i *afsnit 3.6*, er domstolene bevidste om de vidtgående konsekvenser, som forsikringsselskabernes ret har for finansieringsselskaberne. Det kræver derfor en særlig klar fravigelse af udgangspunktet i forsikringsaftalerne.

Sørensen III (2015) beskriver, at der er to måder, hvorpå forsikringsselskaberne kan fravige FAL § 54, stk. 1.¹¹⁹ Først og fremmest kan fravigelsen ske ved, at en nærmere bestemt interesse udtrykkeligt udelukkes fra dækning (den negative afgræsning).

¹¹⁸ For nærmere beskrivelse af forsikringstagers bevisbyrde for forsikringsbegivenheden henvises til *Jønsson & Kjærgaard (2012)*, s. 270 ff.

¹¹⁹ *Sørensen III (2015)*, s. 392. *Sørensen III (2015)* henviser videre til *Bentzon & Christensen (1952)*, s. 312.

Derudover kan der ske fravigelse, hvor det i aftalen er præciseret, at alene en nærmere angivet interesse er omfattet (den positive afgrænsning). Ud fra sammenligningen af U 1991.175 H og U 2014.537 H må det vurderes, at der skal være særligt tydelige holdepunkter for, at en interesse er udelukket for dækning via en positiv afgrænsning. Dette illustreres i U 1991.175 H. Afgørelsen viser, at navngivelse i forsikringsaftalen af bestemte dækningsberettigede personer ikke kan anses som en udelukkelse af andre rettighedshavere fra dækning.¹²⁰

Muligheden, for at forsikringsselskaberne ved en klar fravigelse kan stifte identifikation mellem de sikrede, giver anledning til at analysere et forhold nærmere: *Hvad har følgerne for forsikringsselskabernes kaskopolicer for motorkøretøjer været efter U 2014.537 H?*

Med udgangspunkt i denne analyse kan det efterfølgende vurderes, om panthavere på nuværende tidspunkt er tilstrækkeligt dækket alene på baggrund af panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, eller om alternative dækningsmuligheder er en nødvendighed.

4.1 Hvornår er en fravigelse af FAL § 54, stk. 1, tilstrækkelig klar?

Højesterets angav som ovennævnt tydeligt i præmisserne i U 2014.537 H, at forsikringsselskaberne har mulighed for at fravige FAL § 54, stk. 1, i henhold til FAL § 18.

Dette har efter afgørelsen givet forsikringsselskaberne et incitament til at foretage vilkårsændringer, således at der forudsættes identifikation i forsikringsselskabernes forsikringsaftaler.

Hvad, der helt præcist skal til for, at FAL § 54, stk. 1, er klart fraveget i en forsikringsaftale, kan hverken udledes af U 1991.175 H eller U 2014.537 H.

Hvis man i U 1991.175 H havde tilføjet ”kun” eller ”alene” ved den positive afgrænsning af vilkår 1.11 og samtidig havde tilføjet et vilkår, som angav hvilke personer, der ikke var omfattet af forsikringen, ville det have været nærliggende at tolke det som en tilstrækkelig klar fravigelse af FAL § 54, stk. 1.¹²¹

På den måde ville man få afgrænset personkredsen positivt såvel som negativt, og derved undgå en eventuel uklarhed.

Det er muligvis et udtryk for at gå med ”livrem og seler”, men til gengæld overlades der ikke domstolene nogen fortolkningstvív. Hertil skal det holdes for øje, at samtlige danske kaskoforsikringsbetingelser for motorkøretøjer er udarbejdet ensidigt af forsikringsselskaberne.¹²² Forsikringsselskaberne risikerer derfor ved fortolkningstvív at blive ramt af koncipistreglen udover udtrykkelighedskravet i FAL § 3.

For vilkår 7.1 i U 2014.537 H ville en tilstrækkelig klar fravigelse skulle have været formuleret anderledes sammenlignet med vilkår 1.11 i U 1991.175 H.

¹²⁰ Dette er i overensstemmelse med *Gomard I (1965)*, s. 336 på området for motorkøretøjsforsikring.

¹²¹ *Graff (1993)*, s. 33, er af samme opfattelse, hvad angår U 1991.175 H. Det er i tilknytning hertil relevant at nævne en svensk højesteretsdom. I NJA 1965.224 havde en forsikringstager købt en påhængsvogn med ejendomsforbehold. I forsikringsaftalen lød det, at forsikringen kun gjaldt til fordel for forsikringstageren. Kreditgiveren kunne i dette tilfælde ikke støtte ret på forsikringen, efter at der var indtrådt en skade. Den tydelige positive afgrænsning af personkredsen var dermed udtryk for en tilstrækkelig klar fravigelse af loven.

¹²² Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 114.

I stedet for helt at udelukke enkelte rettighedshavere fra dækningskredsen i forsikringsaftalen, skulle en tilstrækkelig fravigelse i 7.1 af FAL § 54, stk. 1, have angivet, hvilke rettighedshavere, der skal tåle identifikation med forsikringstager. På den måde ville vilkår 7.1 ikke blot optræde som en gengivelse af FAL § 18 uden noget selvstændigt indhold. Det ville i stedet være tydeligt angivet, at erstatning ikke alene afhænger af den enkelte sikredes subjektive forhold.

Forskellen på hvorledes de to afgørelses vilkår skal ændres, bunder i afgørelsernes konkrete omstændigheder. Punkt 1.11 i U 1991.175 H havde til hensigt direkte at afskære personer fra dækning efter FAL § 54, stk. 1. Modsat havde punkt. 7.1 til hensigt at stifte identifikation mellem nogle af rettighedshaverne efter FAL § 54, stk. 1, i henhold til FAL § 18.

4.2 Forsikringsselskabernes vilkår før og efter U 2014.537 H

Dette afsnit har til formål at analysere, om der kan spores ændringer i forsikringsselskabernes kaskobetingelser for motorkøretøjer efter U 2014.537 H. I den forbindelse sammenlignes de forskellige selskabers nuværende vilkår med de historiske vilkår forud for U 2014.537 H. I tilknytning hertil vurderes det, om selskabernes vilkår udgør en tilstrækkelig klar fravigelse af FAL § 54 stk. 1.

Samtlige danske forsikringsselskaber benytter sig af standardkontrakter for deres forsikringsbetingelser. Selve policen er derimod affattet individuelt.¹²³

Det er derfor muligt at lave en repræsentativ undersøgelse af forsikringsselskabernes kaskoforsikringsbetingelser uden at analysere en stor mængde forsikringsaftaler. Det er dog ikke muligt at lave en udtømmende undersøgelse af samtlige danske forsikringsskaber. Specialet vil derfor inddrage nogle nærmere udvalgte forsikringsselskaber. Forsikringsselskaberne bliver valgt ud fra deres markedsandel for at give et repræsentativt billede af retstilstanden.

Forsikringsbetingelser er ikke en retskilde, men standardforsikringsbetingelser kan benyttes som en kilde til at se, hvorledes retspraksis øver indflydelse på det praktiske forsikringsliv.

Først vil IF's vilkår undersøges. IF er det 6. største bilkaskoforsikringsselskab i Danmark og var netop det forsikringsselskab, der var sagsøgte i U 2014.537 H. IF har en markedsandel på kaskoforsikring af motorkøretøjer på 7,6 % (2017).¹²⁴

Dernæst vil forsikringsselskaberne, Tryg og Topdanmarks vilkår analyseres. Tryg og Topdanmark er de største bilkaskoforsikringsselskaber i Danmark. De har en markedsandel tilsammen på 38,2 % for kaskoforsikring af motorkøretøjer (2017).¹²⁵

Forsikringsselskaberne udgør derfor til sammen en repræsentativ andel af markedet for kaskoforsikringer.

4.2.1 IF

IF har foretaget ændringer af deres vilkår efter U 2014.537 H.

Det relevante vilkår i IF's nuværende kaskoforsikringsbetingelser (2017) er punktet: »Andre rettighedshavere«.¹²⁶ Punktet har følgende ordlyd: »Dækningsundtagelser og dækningsbegrænsninger,

¹²³ Jf. *Sørensen III* (2015), s. 114.

¹²⁴ Jf. *F&P, statistik, markedsandele*. Statistikken tager udgangspunkt i markedsandele for første kvartal 2017.

¹²⁵ Jf. *F&P, statistik, markedsandele*.

¹²⁶ Jf. *IF – Vilkår A-20 for motorkøretøjer 2017*, s. 8.

der gælder for forsikringstageren, gælder også for andre rettighedshavere, herunder personkredsen nævnt i forsikringsaftaleloven § 54.«¹²⁷

I tilknytning hertil har IF også et vilkår, hvorefter selskabet er ansvarsfri ved sikredes forsætlige eller groft uagtsomme fremkaldelse af forsikringsbegivenheden.¹²⁸ Dette vilkår er placeret et helt andet sted i betingelserne.

Det kan udledes af den citerede passus, at IF ønsker, at der sker identifikation mellem de sikrede og forsikringstager. Da vilkåret går ud på at stifte identifikation, er det ikke den traditionelle negative eller positive afgrænsning, som *Sørensen III (2015)* beskriver, der benyttes.¹²⁹

I stedet for angives, at alle rettighedshavere ikke kan opnå bedre ret end sikrede, der fremkalder forsikringsbegivenheden. Denne angivelse er i overensstemmelse med nærværende afhandlings opfattelse af, hvad der vil udgøre en tilstrækkelig klar fravigelse af punkt 7.1 i U 2014.537 H.

Bemærkelsesværdigt er det, at IF ikke anfører konkret for hver enkelt situation (grov uagtsomhed, selvforskyldt beruselse mv.), at der gælder identifikation mellem de sikrede. I stedet laver IF et generelt vilkår, der sikrer, at ingen af rettighedshaverne opnår bedre ret end forsikringstager. Vilkårene er tilmed ikke placeret i forlængelse af hinanden, men derimod på forskellige steder i betingelserne.

Det kan diskuteres, om et sådant generelt vilkår opfylder udtrykkelighedskravet i FAL § 3. Den citerede passus henviser til »dækningsundtagelser og dækningsbegrænsninger«. Det vilkår, der undtager selskabet for dækningspligt efter FAL § 18, har overskriften: »[punkt 7.18] Forsikringen dækker ikke«. ¹³⁰

Det efterlader ikke nogen nævneværdig tvivl om, at den citerede passus henviser til punkt 7.18. Af den grund er det specialets opfattelse, at det vil være vidtgående, hvis den citerede passus ikke skulle være udtryk for en udtrykkelig fravigelse af FAL § 54, stk. 1.

En angivelse af, at der sker identifikation for hver enkelt dækningsundtagelsesvilkår, ville være en mere klar fravigelse. Ligeledes ville en placering af henholdsvis dækningsundtagelsesvilkåret og den citerede passus i forlængelse af hinanden eller eventuelt i et og samme vilkår også have bidraget til forståelsen.

På trods af det må den generelle undtagelse anses for at være tilstrækkelig klar, da intet andet i forsikringsaftalen peger i retning af, at der ikke sker identifikation.

4.2.2 Tryg

Danmarks største bilkaskoforsikringsselskab Tryg havde forud for U 2014.537 H et vilkår i sin standardkaskoforsikringsbetingelser for motorkøretøjer, der var formuleret på følgende måde: »5.2.2 Forsæt, spiritus, manglende førerbevis mv. [overskriften] Kaskoforsikringen dækker ikke: a) skader, der sker, fordi bilens fører er påvirket af alkohol, narkotika eller lignende jf. Forsikringsaftalelovens § 20 b) skader, der er forvoldt med forsæt eller grov uagtsomhed jf. Forsikringsaftalelovens § 18[...]«¹³¹

¹²⁷ Jf. *IF – Vilkår A-20 for motorkøretøjer 2017*, s. 8.

¹²⁸ Jf. *IF – Vilkår A-20 for motorkøretøjer 2017*, pkt. 7.18, s. 11.

¹²⁹ Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 392.

¹³⁰ Jf. *IF – Vilkår A-20 for motorkøretøjer 2017*, pkt. 7.18, s. 11.

¹³¹ Jf. *Tryg bilforsikring betingelser 08N1 historisk*, s. 7.

Vilkåret angiver i hvilke situationer, selskabet er fri for ansvar. Der er ikke tilknyttet en generel bestemmelse om, at der sker identifikation mellem forsikringstager og de øvrige rettighedshavere efter FAL § 54, stk. 1. Vilkåret har af den grund mange fællestræk med vilkår 7.1 i U 2014.537 H. Forsikringsaftalen nævner ingen steder noget om de øvrige rettighedshavere i forhold til identifikation.

Punkt 5.2.2 er derfor nærliggende at fortolke som en gengivelse af henholdsvis FAL § 18 og FAL § 20 i overensstemmelse med, hvad Højesterets flertal når frem til i U 2014.537 H for vilkår 7.1. Derfor vil panthaver ikke være afskåret fra dækning, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning.

Tryg har efter U 2014.537 H også foretaget ændringer i sine forsikringsvilkår. Tryg har fortsat et næsten identisk vilkår med 5.2.2 fra sin police før U 2014.537 H.¹³²

I forlængelse af vilkåret er der til gengæld indført følgende passus »*Dette gælder også for andre, som alene har en økonomisk interesse i bilen, fx panthavere, jf. Forsikringsaftalelovens § 54 stk. 1. Disse vil kun kunne opnå dækning i tilfælde af skade forvoldt ved fortsæt, grov uagtsomhed, beruselse m.v., hvis der er noteret en panthaverdeklaration inden skaden.*«¹³³

Der ses her en endnu tydeligere angivelse af, at panthaver og andre sikrede ikke får bedre ret end forsikringstager sammenlignet med IF's kaskobetingelser efter U 2014.537 H. Det ses ved, at Tryg i 2. pkt. understreger, at panthaver alene kan opnå bedre ret end forsikringstager ved en etableret panthaverdeklaration.

Hvor IF placerer dækningsundtagelserne og vilkåret om identifikation vidt forskellige steder i kaskoforsikringsbetingelserne, sker det for Tryg i et og samme vilkår.

Dette er et udtryk for, at Tryg har ønsket, at det skal være hævet over en hver tvivl, at der sker identifikation. Det er tillige et udtryk for, at Tryg er opmærksom på, at en fravigelse af FAL § 54, stk. 1, skal være særlig klar, som fastslået ved U 2014.537 H.¹³⁴

4.2.3 Topdanmark

Forud for U 2014.537 H havde Topdanmarks standardforsikringsbetingelser et vilkår svarende til Punkt 5.2.2 i Trygs forsikringsbetingelser før samme afgørelse.¹³⁵ Topdanmarks historiske forsikringsbetingelser ville derfor ikke være udtryk for en tilstrækkelig klar fravigelse af FAL § 54, stk. 1, med samme begrundelse som for Tryg.¹³⁶

I Topdanmarks nuværende forsikringsbetingelser er der også sket ændringer efter U 2014.537 H.

Det relevante vilkår er punkt 1.E: »*Anden rettighedshaver [overskrift] Hvis forsikringstageren ikke kan få erstatning som følge af en dækningsundtagelse, kan en anden rettighedshaver (fx panthaver eller leasinggiver) heller ikke få erstatning. Forsikringsaftalelovens § 54 er herved fraveget.*«¹³⁷

Topdanmark har på samme måde som IF - *Vilkår A-20 for motorkøretøjer 2017* et dækningsundtagelsesvilkår for selvforskyldt beruselse, grov uagtsomhed mv. et andet sted i policen.¹³⁸

¹³² Jf. *Tryg personbil privat forsikringsbetingelser 1502, 2017*, s. 5.

¹³³ Jf. *Tryg personbil privat forsikringsbetingelser 1502, 2017*, s. 5.

¹³⁴ Tryg understreger i forsikringsbetingelsernes vilkår »2. *Hvem er omfattet*« endnu engang, at der sker identifikation mellem de sikrede, jf. *Tryg personbil privat forsikringsbetingelser 1502, 2017*, s. 3.

¹³⁵ Jf. *Topdanmark – Vilkår for personbiler standard, historisk*, punkt 27.B, s. 13.

¹³⁶ Se hertil afsnit 4.2.2.

¹³⁷ Jf. *Topdanmark – Vilkår for personbiler, 2017*, s. 6.

¹³⁸ Jf. *Topdanmark – Vilkår for personbiler, 2017*, pkt. 28.B, s. 14.

Den måde, som Topdanmark fraviger FAL § 54, stk. 1, på, er derfor meget lignende den måde, IF fraviger bestemmelsen på. Topdanmark gør dog yderligere det, at de understreger, at FAL § 54 er fraveget. Dette sker i 2. pkt. af punkt 1.E.

Det kan udledes af vilkårsændringen, at også Topdanmark har ønsket at tydeliggøre, at de ikke dækker andre rettighedshavere, når forsikringstager har mistet retten til erstatning. På samme måde som IF, er det nærværende speciales vurdering, at FAL § 54, stk. 1, er udtrykkeligt fraveget.

4.3 Konklusion på panthavers nuværende retsstilling

Analysen af de enkelte forsikringsselskabers forsikringsbetingelser viser, at incitamentet til at foretage vilkårsændringer efter U 2014.537 H er udnyttet fuldt ud af forsikringsselskaberne.¹³⁹ Der er foretaget ændringer af forsikringsvilkårene i samtlige af de forsikringsselskaber, der er undersøgt oven for.

Fælles for forsikringsselskabernes ændringer er, at det er specialets opfattelse, at de alle fraviger FAL § 54, stk. 1, tilstrækkeligt klart. Hverken almindelig kontraktsfortolkning eller udtrykkelighedskravet i FAL § 3 spænder ben for forsikringsselskabernes fravigelser.

Det kan også udledes ud fra formuleringen af forsikringsselskabernes forskellige fravigelsesvilkår, at selskaberne er bevidste om, at U 2014.537 H stiller krav om en særlig tydelig angivelse af, at man fraviger FAL § 54, stk. 1.

Gennemgående for forsikringsselskabernes betingelser er, at fravigelsesvilkårene er gældende for alle rettighedshavere i FAL § 54, stk. 1.

Det er ud fra disse betragtninger specialets vurdering, at panthaver på området for kaskoforsikring af motorkøretøjer ikke nyder tilstrækkelig beskyttelse efter FAL § 54, stk. 1. De danske forsikringsselskabers kollektive fravigelse af bestemmelsen i forhold til identifikation har derved gjort panthavers selvstændige dækningsret illusorisk.¹⁴⁰

Policer, der er indgået forud for vilkårsændringerne, giver, som en undtagelse til konklusionen, panthaver tilstrækkelig dækning alene via panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1. Det skal dog holdes for øje, at køretøjer er aktiver med begrænset levetid. Inden for en kort årrække vil der af den grund ikke være flere køretøjer forsikret på forsikringsselskabernes vilkår forud for U 2014.537 H.

¹³⁹ Der er for de øvrige danske forsikringsselskaber også foretaget vilkårsændringer. Codan har eksempelvis foretaget en identisk vilkårsændring med Tryg. Se hertil *Codan Bilforsikring 2017*, pkt. 1.3, s. 2. Codan har en markedsandel for kaskoforsikring af motorkøretøjer på 10,1 % jf. *F&P, statistik, markedsandele*. Alm. Brand har også foretaget vilkårsændringer, hvorefter der sker identifikation mellem de sikrede i overensstemmelse med Codan og Tryg, jf. *Alm. Brand Bilforsikringsbetingelser 2017*, pkt. 3.2, s. 17. Alm. Brand har en markedsandel på 9,9 %, jf. *F&P, statistik, markedsandele*. Alka har også et vilkår, der skaber identifikation mellem de sikrede, jf. *Alka Bilforsikring 2017*, pkt. 7.4.1.1, s. 11. Det samme gælder for Gjensidige, jf. *Gjensidige forsikringsbetingelser 2017*, pkt. 1.1.4, s. 3. De 7 forsikringsselskabers samlede markedsandel, der er undersøgt i specialet, udgør 79,6 %, jf. *F&P, statistik, markedsandele*. De øvrige forsikringsselskabers policer vil ikke undersøges nærmere.

¹⁴⁰ *De danske forsikringsselskabers kollektive fravigelse af FAL § 54, stk. 1*, udgøres i nærværende speciale af de 7 forsikringsselskaber, der er undersøgt. Som nævnt i *fodnote 139* har de en samlet markedsandel for bilkaskoforsikring på 79,6 %. Det er ud fra undersøgelsen derfor berettiget at benævne det som en *kollektiv fravigelse*, da undersøgelsen repræsenterer størstedelen af markedet. Dog skal det holdes for øje, at den resterende markedsandel på 21,4 % ikke er undersøgt. Undersøgelsen giver af den grund ikke et udtømmende billede af retstilstanden i praksis.

For at panthaver kan opnå en tilstrækkelig retsstilling på området for kaskoforsikring af motorkøretøjer, er det derfor nødvendigt, at panthaver benytter sig af alternative dækningsmuligheder.

5. Panthavers alternative dækningsmuligheder

Det er nu konkluderet, at panthaver i praksis ikke nyder tilstrækkelig beskyttelse efter panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, på området for motorkøretøjsforsikring. Det skyldes de danske forsikringsselskabers kollektive fravigelse af beskyttelsen i FAL § 54, stk. 1.

Derfor er det nærliggende at diskutere panthavers alternative dækningsmuligheder.

5.1 F-deklarationen

F-deklarationen er en kendt supplerende dækningsmulighed til panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1.¹⁴¹

F-deklarationen dækker netop panthaver i de tilfælde, hvor forsikringsselskabernes kollektive vilkårsændringer fraviger beskyttelsen i FAL § 54, stk. 1. Det følger af punkt 1.B i den nuværende deklaration.¹⁴² Efter punkt. 1.B dækkes panthaver, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning efter FAL §§ 18 og 20 mv.

F-deklarationen giver også en bedre dækning end den dækning, panthaver ville kunne opnå efter panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, hvis bestemmelsen ikke var fraveget af forsikringsselskaberne.

Hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning i medfør af FAL § 18 mv., opnår panthaver fuld dækning uden selvrisiko efter F-deklarationen. Dette følger af punkt 3.E.¹⁴³

Modsat ville panthaver, såfremt han opnåede dækning efter FAL § 54, stk. 1, skulle respektere en eventuel selvrisiko på den pågældende kaskoforsikring. Panthavers ret til erstatning efter FAL § 54, stk. 1, følger den forsikringsaftale, panthavers rettighed knytter sig til. Det følger direkte af FAL § 54, stk. 1.

F-deklarationen er derfor et godt middel til at lukke de huller i panthavers beskyttelse, som forsikringsselskabernes kollektive fravigelse af FAL § 54, stk. 1, har efterladt. F-deklarationens beskyttelse er endvidere en udvidelse af panthaverbeskyttelsen efter loven, da panthaver ikke skal respektere nogen selvrisiko på den bagvedliggende forsikringsaftale.

5.2 Er F-deklarationen forældet?

Det er panthaverdeklarationernes formål at give panthaver bedre beskyttelse, end hvad loven gør.

Set i lyset af U 2014.537 H er det relevant at se nærmere på, om den nuværende F-deklaration på alle områder giver en tilsvarende eller udvidet dækning i forhold til panthaverbeskyttelsen efter FAL § 54, stk. 1.

Det er også relevant at analysere, om *Bemærkningerne til F-deklaration 2010 og frem* tillægger FAL § 54, stk. 1, den dækningsværdi, som U 2014.537 H fastslår, at bestemmelsen har.

¹⁴¹ For en nærmere gennemgang af F-deklarationen henvises til *afsnit 3.3*.

¹⁴² Jf. *F-deklarationen 2010 og frem*, s. 1.

¹⁴³ Jf. *F-deklarationen 2010 og frem*, s. 3.

5.2.1 Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem

Det følger af bemærkningerne til den nuværende F-deklaration, at »*Deklarationen sikrer kreditor fyldestgørelse for sit tilgodehavende i de situationer, der fremgår af deklarationsvilkårenes pkt. 1 "Hvad sikres". Efter vilkårene gives der i visse situationer kreditor bedre rettigheder end efter forsikringsaftaleloven (FAL)/kaskoforsikringsvilkårene.*«¹⁴⁴

Efter pkt. 1 dækker F-deklarationen panthaver, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning i medfør af FAL §§ 18 og 20.¹⁴⁵

Den citerede passus understøtter derved, at der sker identifikation mellem forsikringstager og pant-haver ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse. Passussen giver af den grund et indtryk af, at FAL § 54, stk. 1, ikke sikrer panthaver den beskyttelse, som U 2014.537 H fastslår, at panthaver har.

Forsikringssselskabernes kollektive fravigelse af FAL § 54, stk. 1, medfører dog, at der i praksis sker identifikation mellem de sikrede.

På trods af det er det stadigvæk misvisende, at det er anført, at pkt. 1 giver panthaver en bedre ret end FAL. Det er ikke loven, der giver panthaver en dårligere retsstilling end en noteret F-deklaration, men derimod forsikringssselskabernes fravigelse af loven. Beskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, giver i udgangspunktet panthaver en behørig retsstilling.

Derfor giver *Bemærkningerne til F-deklaration 2010 og frem*, ligesom sin forgænger, et misvisende billede af, hvordan panthaver er dækket efter FAL § 54, stk. 1.¹⁴⁶

5.2.2 Forsikringssselskabets subsidiære hæftelse efter F-deklarationen 2010 og frem

Den nuværende F-deklaration pålægger alene forsikringssselskabet en subsidiær hæftelse.¹⁴⁷ Det vil sige, at forsikringssselskabet kan kræve, at panthaver først søger sig fyldestgjort hos forsikringstager. Først når forsikringstager har afgivet insolvenserklæring i fogedretten, eller der er sket en lignende klar konstatering af forsikringstagers manglende betalingsevne, vil forsikringssselskabet være forpligtet til at betale erstatning til panthaver.

Efter U 2014.537 H er det slået fast, at panthaver er selvstændig dækket, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning ved selvforskyldt beruselse, grov uagtsomhed mv. Efter FAL § 54, stk. 1, er forsikringssselskabets hæftelse primær over for panthaver. Panthaver skal derfor ikke søge sig fyldestgjort hos forsikringstager forud for en erstatningsudbetaling.

Med den subsidiære hæftelse giver F-deklarationen panthaver en ringere dækning, end FAL gør i de tilfælde, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning.¹⁴⁸

Formålet med panthaverdeklarationerne er netop at give panthaver en bedre retsstilling, end panthaver opnår efter FAL. Set i lyset af U 2014.537 H, bryder F-deklarationen derfor med sit formål ved at beholde den subsidiære hæftelse.

¹⁴⁴ Jf. *Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem*, s. 1.

¹⁴⁵ Jf. *F-deklarationen 2010 og frem*, s. 1.

¹⁴⁶ Se hertil *afsnit 3.7.1*, hvor det uddybes, hvordan *Bemærkningerne til F-deklaration 2006 og frem* giver et forkert billede af panthavers dækning efter FAL § 54, stk. 1. *F-deklarationen 2006 og frem* var netop den deklaration, der var aktuel under U 2014.537 H.

¹⁴⁷ Jf. *F-deklaration 2010 og frem*, punkt. 2.A, s. 2.

¹⁴⁸ Se hertil *Sørensen III (2015)*, s. 564. *Sørensen III (2015)* er også opmærksom på, at panthaver er ringere stillet efter F-deklarationen end efter loven på grund af den *subsidiære* hæftelse.

Der er dog forhold, som kan anføres mod dette synspunkt.

De danske forsikringsselskaber har jf. analysen i *afsnit 4* kollektivt ændret deres forsikringsvilkår. Panthaver vil på grund af vilkårsændringerne aldrig opnå bedre dækning end forsikringstager.

Det medfører, at panthaver i praksis alligevel vil opnå en bedre ret efter F-deklarationen på trods af den subsidiære hæftelse. Det følger af, at panthaver, hvis ikke han har noteret en F-deklaration, slet ikke vil opnå nogen dækning, når forsikringstager har mistet retten til erstatning.

I øvrigt er det sådan i praksis, at forsikringsselskabet i de fleste tilfælde udbetaler erstatning uden at kræve, at panthaver forinden søger sig fyldestgjort hos forsikringstager.¹⁴⁹ Dette skyldes, at forsikringsselskabet skal bære de omkostninger, panthaver har ved inddrivelsesforretningen.¹⁵⁰

Alligevel er det nærværende speciales opfattelse, at det er bemærkelsesværdigt, at man ikke har fjernet den subsidiære hæftelse.

Det skyldes først og fremmest, at der stadigvæk er forsikringsaftaler, hvor FAL § 54, stk. 1, ikke er fraveget.

For det andet er F-deklarationens formål at stille panthaver bedre i forhold til FAL. Selvom forsikringsselskaberne fraviger loven i praksis, giver det anledning til begrebsforvirring. F-deklarationens formål er i den forbindelse både at sikre panthaver bedre ret end forsikringstager efter den konkrete forsikringsaftale som efter loven.

5.2.3 Prisregulering af deklarationsgebyret

Både F-deklarationen 2006 og 2010 lægger i deres bemærkninger til grund, at panthaver opnår en udvidet dækning i forhold til FAL § 54, stk. 1. Som konkluderet ovenfor i *afsnit 5.2.1* gælder det også, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning ved forsikringsbegivenhedens fremkaldelse. Det er derfor relevant at se nærmere på, om der er sket en prisregulering af deklarationsgebyret, nu hvor denne dækning allerede følger af FAL § 54, stk. 1, jf. U 2014.537 H.

I perioden 2001-2016 er der ikke sket en prisregulering i nedadgående retning for F-deklarationen.¹⁵¹

Siden 31. marts 2016 er deklarationsgebyret ikke længere fælles fastsat for de forsikringsselskaber, der er medlemmer af F&P.¹⁵² Forsikringsselskaberne kan derfor have vidt forskellige priser for deklARATIONERNE.

Dette har givet anledning til, at forsikringsselskaberne har reguleret i priserne på F-deklarationen. Priserne for en noteret F-deklaration for de 10 største forsikringsselskaber i Danmark svinger efter 31. marts 2016 fra kr. 810 til kr. 1.100.¹⁵³ Forsikringsselskabernes fælles gebyrsats på en noteret F-deklaration var forud for U 2014.537 H kr. 850.¹⁵⁴ Størstedelen af forsikringsselskabernes gebyrer

¹⁴⁹Jf. *Sørensen III (2015)*, s. 565.

¹⁵⁰Jf. *F-deklarationen 2010 og frem*, punkt. 3.D, s. 2.

¹⁵¹Jf. *F&P priser*.

¹⁵²Jf. *F&P priser*, som er senest opdateret 1. april 2016. De medtagede forsikringsselskaber er Topdanmark, Tryg, Alm. Brand, Codan, IF, GF-forsikring, LB forsikring, Gjensidige, Alka og Købstædernes Forsikring. Disse forsikringsselskaber udgør de 10 største bilkaskoforsikringsselskaber i Danmark målt på markedsandel (2017), jf. *F&P, statistik, markedsandele*.

¹⁵³Jf. *F&P priser*.

¹⁵⁴Jf. *F&P priser*.

for F-deklarationen ligger pr 1. april 2016 over kr. 850. Kun IF ligger under det prisniveau med et gebyr på kr. 810.¹⁵⁵

Det kan heraf udledes, at resultatet af U 2014.537 H ikke i nævneværdig grad har påvirket forsikringsselskabernes prissætning. Hvis det havde været tilfældet, ville samtlige forsikringsselskaber have sat prisen for F-deklarationen ned.

Det må dog ses i lyset af, at forsikringsselskaberne via deres vilkårsændringer, har sørget for, at der sker identifikation mellem panthaver og forsikringstager. Panthaver får med andre ord det samme for pengene i praksis, som hvis FAL § 54, stk. 1, statuerede identifikation mellem de sikrede. Dette gør, at en prisregulering ikke på samme måde er påkrævet.

For de tilbageværende forsikringsaftaler, der ikke fraviger FAL § 54, stk. 1, finder argumentet om fravigelsesvilkår ikke anvendelse. For F-deklarationer noteret til disse forsikringsaftaler ville en prisnedsættelse gøre, at F-deklarationsgebyret afspejler resultatet af U 2014.537 H.

5.2.4 Delkonklusion

Det kan udledes af de ovenstående afsnit, at der er flere forhold ved F-deklarationen, der ikke er tilpasset den retsstilling, som FAL § 54, stk. 1, tildeler panthaver, jf. U 2014.537 H.

Det ændrer dog ikke ved, at F-deklarationen giver panthaver en behørig beskyttelse, hvor forsikringsselskabernes fravigelse af FAL § 54, stk. 1, afskærer panthaver fra dækning.

5.3 Panthaverinteresseforsikring

I Danmark har man haft en lang tradition for brugen af panthaverdeklarationer.¹⁵⁶ Panthaverdeklarationen er dog ikke den eneste løsningsmulighed for at give panthaver tilstrækkelig dækning. I det følgende vil en nyere dækningsmulighed for panthaver gennemgås. Det er den såkaldte panthaverinteresseforsikring.

En panthaverinteresseforsikring er modsat F-deklarationen en individuel kontrakt. Den udarbejdes i fællesskab mellem panthaver (typisk et større finansieringsselskab) og et enkelt forsikringsselskab.

Kim Lund Nielsen, der er områdedirektør i Jyske Finans A/S, er kommet med en forklaring på deres panthaverinteresseforsikring.¹⁵⁷ Der er i følgende afsnit redegjort for Kim Lund Niensens udtalelser.

5.3.1 Generelt om panthaverinteresseforsikring

En panthaverinteresseforsikring er ikke noget entydigt begreb.

I terminologien i Jyske Finans udgør en panthaverinteresseforsikring en forsikring af selskabets portefølje af billån. Det kaldes også en paraplyforsikring, da panthaver køber en subsidiær dækning i forhold til den forsikringsrisiko, som panthaver pålægger låntager/debitor at afdække ved en kaskoforsikring. Ved skader skal panthaver derfor først anmelde kravet til kaskoforsikringsselskabet.

¹⁵⁵ Jf. *F&P priser*.

¹⁵⁶ Jf. *Lynge Andersen & Gregersen (2003)*, s. 126 f.

¹⁵⁷ Jyske Finans A/S er som tidligere nævnt Danmarks største bilfinansieringsselskab. For mere information se jyskefinans.dk/om-jyske-finans.

Det vil sige, at panthaver som minimum har sikret sig til enhver tid at kunne opnå kaskodækning – enten via kaskoforsikringsselskabet jf. FAL eller via panthaverinteressedækningen.

En F-deklaration skal etableres i det forsikringsselskab, der er tilknyttet den bagvedliggende kaskoforsikring. Dette er ikke tilsvarende tilfældet for panthaverinteressesforsikringen. Her etableres dækningen for samtlige køretøjer i et og samme selskab. Panthaverinteressesforsikringen er dermed uafhængig af den bagvedliggende kaskoforsikring og et eventuelt kaskoforsikringskifte.

Panthaverinteressesforsikringen hos Jyske Finans forudsætter samme dækning som F-deklarationen.

Jyske Finans' dækning er således den samme, som hvis selskabet havde købt og fået en F-deklaration noteret. Den eneste forskel er, at Jyske Finans har subsidiær dækning på kaskodækningen, og at der er aftalt en selvrisiko på kr. 10.000 pr. køretøj (ikke pr. skade). Modsat må der for F-deklarationen ikke ske modregning af forsikringstagers selvrisiko ved skadesudbetaling til den begunstigede efter deklarationen.

5.3.2 Panthaverinteressesforsikring over for F-deklarationen og panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1

Panthaverinteressesforsikringen hos Jyske Finans giver samme dækning som F-deklarationen. Panthaverinteressesforsikringen giver derfor også panthaver beskyttelse, hvor FAL § 54, stk. 1, er fraveget af forsikringsselskaberne i henhold til FAL § 18.

For panthaverinteressesforsikringen er der som ovennævnt tilknyttet en selvrisiko på skader, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning i medfør af FAL §§ 18 og 20. Selvrisikoen er for Jyske Finans på kr. 10.000 pr køretøj.

Da der derimod ingen selvrisiko er på F-deklarationen, giver F-deklarationen på dette punkt en bemærkelsesværdig bedre dækning.

En eventuel selvrisiko på en forsikringsaftale skal respekteres af de øvrige rettighedshavere efter panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1. Såfremt der ikke er nogen selvrisiko eller en selvrisiko lavere end kr. 10.000, vil FAL § 54, stk. 1, tillige give panthaver en bedre dækning end panthaverinteressesforsikringen. Dette er under forudsætning af, at panthaver ikke er afskåret fra dækningen via en fravigelse af FAL § 54, stk. 1, i forsikringsaftalen.

Man kan af den grund undre sig over, hvorfor en panthaverinteressesforsikring skulle være en fordelagtig dækningsmulighed. Spørgsmålet vil behandles i følgende afsnit.

5.3.3 Fordele ved panthaverinteressesforsikringen

Anvendelsen af panthaverinteressesforsikringen giver panthaveren en række fordele i forhold til den traditionelle F-deklaration.

Panthaverinteressesforsikringen medfører for det første en administrativ lettelse. Da alle dækningsaftaler er knyttet til det samme forsikringsselskab, undgås talrige meddelelser om forsikringskift, præmierestancer mv. Dermed får det enkelte finansieringsselskab frigjort ressourcer.

Af den grund mister finansieringsselskabet også følingen med, om forsikringstager har betalt forsikringspræmie, har ændret dækningsomfang mv. Dog påtager forsikringsselskabet sig denne risiko, idet risikoen er indregnet i præmien.

Der er også andre vigtige økonomiske fordele ved panthaverinteresseforsikringen. Eksempelvis kan man, på grund af panthaverinteresseforsikringens individuelle udarbejdelse, forudsætte overskudsdeling mellem finansierings- og forsikringsselskabet. På den måde sikrer panthaver sig en andel af et eventuelt overskud på policen. Man vil også kunne afstemme panthaverinteresseforsikringen efter pris og fastsætte en anden selvrisiko end kr. 10.000 som hos Jyske Finans.

Der vil ikke blive gået nærmere ind i de økonomiske fordele, da de i overvejende grad ikke er af juridisk karakter.

5.4 Konklusion på panthavers alternative dækningsmuligheder

Det kan konkluderes, at der ikke er noget entydigt svar på, hvilken alternativ dækningsform der er bedst for panthaver.

Derimod illustrerer gennemgangen af panthaverinteresseforsikringen, at størrelsen på panthaverens portefølje af finansierede køretøjer er en afgørende faktor for valget af dækningsalternativ til FAL § 54, stk. 1.

Et større finansieringsselskab vil have et bedre grundlag for at opnå de administrative og økonomiske besparelser, der skal til, for at panthaverinteresseforsikringen bliver mest fordelagtig. Modsat vil eksempelvis en mindre bilforhandler stadigvæk bedst kunne drage nytte af F-deklarationer.¹⁵⁸

Hvis man ser på, *hvilken forsikring der juridisk set udgør det bedste dækningsalternativ* til forsikringsselskabernes fravigelse af FAL § 54, stk. 1, er F-deklarationen svaret. Det skyldes, at der ingen selvrisiko er. Økonomiske og administrative besparelser kan dog gøre, at panthaverinteresseforsikringen bliver et bedre dækningsalternativ.

Det er muligt, at der vil udvikle sig panthaverinteresseforsikringer, som løsriver sig fra at give samme dækning som F-deklarationen. Eksempelvis hvor man helt fjerner den subsidiære hæftelse for forsikringsselskabet. En sådan panthaverinteresseforsikring vil kunne ses som en accept af den retsstilling, som U 2014.537 H tildeler panthaver.

Som tidligere nævnt, er en panthaverinteresseforsikring en aftale alene mellem en enkelt panthaver og et enkelt forsikringsselskab. Panthaveren og forsikringsselskabet kan af den grund bygge individuelle forsikringsaftaler op fra bunden, som opfylder de ønsker og krav, som parterne har til dækning i tilfælde af, at forsikringstager har mistet retten til erstatning efter FAL § 18 mv. Det er derfor muligt, at der i fremtiden vil ses flere panthaverinteresseforsikringer.¹⁵⁹

Modsat er F-deklarationen tilknyttet det bagvedliggende forsikringsselskab, hvorfor panthaver bliver nødt til at have mange aftaler med flere forskellige forsikringsselskaber. På grund af F-deklarationens karakter af en standardkontrakt, er der ikke samme mulighed for en individuel tilpasning.

¹⁵⁸ Jf. Kim lund Nielsen.

¹⁵⁹ Kim Lund Nielsen kan oplyse, at F&L gennem forsikringsselskabet Gjensidige i dag tilbyder en panthaverinteresseforsikring til sine medlemmer. Derved støtter F&L både brugen af F-deklarationen og panthaverinteresseforsikring.

6. Konklusion

Specialets omdrejningspunkt har været at klarlægge, om panthaver er tilstrækkeligt dækket efter pant-haverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, eller om alternative dækningsmuligheder er nødvendige.

Der har i årene op til højesteretsafgørelsen U 2014.537 H hersket tvivl om, hvorvidt panthaver er selvstændig dækket, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning i medfør af FAL § 18.

U 2014.537 H fastslår, at panthaver nyder en selvstændig beskyttelse efter FAL § 54, stk. 1. Beskyttelsen er uafhængig af de øvrige sikredes forsætlige eller groft uagtsomme fremkaldelse af forsikringsbegivenheden. Panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, er udtryk for et lovbestemt egentligt tredjemandsløfte. Beskyttelsen bliver derfor ikke ramt af de almindelige obligationsretlige regler om identifikation.¹⁶⁰ Denne ret gælder for samtlige rettighedshavere omfattet af personkredsen i FAL § 54, stk. 1. Beskyttelsen omfatter endvidere et hvert forsikringsforhold, og den er ikke begrænset til motorkøretøjsforsikring.

Panthaver er derfor tilstrækkeligt dækket efter loven.

Højesteret understreger dog i afgørelsen, at forsikringsselskaberne har mulighed for at fravige FAL § 54, stk. 1. Bestemmelsen er deklatorisk, men det kan udledes af både U 1991.175 H og 2014.537 H, at en fravigelse skal være særlig tydelig. Højesteret er dermed bevidste om, at forsikringsselskabernes mulighed for at fravige FAL § 54, stk. 1, har vidtgående konsekvenser for panthaverne.

Som en reaktion på U 2014.537 H, fraviger de danske forsikringsselskaber kollektivt panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, i deres standardbetingelser for kaskoforsikring af motorkøretøjer. En panthaver kan derfor ikke opnå erstatning i tilfælde af, at forsikringstager har mistet retten til erstatning i medfør af FAL § 18.

Det er nærværende speciales vurdering, at samtlige forsikringsselskabers forsikringsbetingelser, der har været undersøgt i specialet, indeholder tilstrækkelige klare fravigelser af FAL § 54, stk. 1. Udtrykkelighedskravet i FAL § 3 er dermed opfyldt.

Fravigelserne er ikke blot gældende for panthaver, men alle personer omfattet af dækningskredsen i FAL § 54, stk. 1.

Der er dog stadigvæk forsikringsaftaler, som ikke fraviger FAL § 54, stk. 1, i henhold til FAL § 18. For disse forsikringsaftaler er lovens beskyttelse i sig selv tilstrækkelig for panthaver. I og med at biler er aktiver med begrænset levetid, vil dette dog i fremtiden være en begrænset gruppe af forsikringsaftaler.

Panthaver er derfor ikke tilstrækkeligt dækket i praksis.

Alternative dækningsmuligheder til panthaverbeskyttelsen i FAL § 54, stk. 1, er af den grund nødvendige.

Her er det dog vigtigt at understrege, at vurderingen af panthaverbeskyttelsen i praksis i *afsnit 4* alene har taget udgangspunkt i kaskoforsikring af motorkøretøjer. På andre forsikringsområder kan det derfor forekomme, at panthaver er behørigt dækket, uden behov for supplerende dækning til loven.

¹⁶⁰ At se FAL § 54, stk. 1, som et lovbestemt egentligt tredjemandsløfte blev anført af banken B under U 2014.537 H. Af samme opfattelse er *Gomard II (2011)*, s. 18.

Der er flere alternative dækningsmuligheder, som panthaver kan benytte sig af på området for motorkøretøjsforsikring. Først og fremmest er der den traditionelle F-deklaration. Der er dog også pant-haverinteresseforsikringen som en anden særlig dækningsmulighed. Begge forsikringstyper dækker panthaver, hvor forsikringstager har mistet retten til erstatning efter FAL § 18. Dækningsmulighe-derne lukker derfor det hul i panthaverbeskyttelsen efter loven, som forsikringsselskabernes fravigel-ser af FAL § 54, stk. 1, har medført.

Der er findes ikke noget entydigt svar på, hvilket dækningsalternativ der er mest fordelagtigt. Afgø-rende for valget er størrelsen på panthaverens forretningsomfang.

Fælles for løsningsmulighederne er dog, at de er en nødvendighed for at sikre panthaver tilstrækkelig dækning for fremtiden.

7. Forkortelses- og litteraturliste mv.

7.1 Love

FAL:	Lovbekendtgørelse om forsikringsaftaler nr. 1237 af 9. no- vember 2015 (med senere ændringer).
FIL:	Lovbekendtgørelse om finansiel virksomhed nr. 174 af 31. januar 2017.
GBL:	Lovbekendtgørelse om gældsbreve nr. 333 af 31. marts 2014.
HAL:	Lovbekendtgørelse om handelsagenter og handelsrejsende nr. 272 af 2. maj 1990.
KAL:	Lovbekendtgørelse om kreditaftaler nr. 1336 af 26. novem- ber 2015 (med senere ændringer)
KBL:	Lovbekendtgørelse nr. 140 af 17. februar 2014 Købelov.
KOL:	Lovbekendtgørelse nr. 332 af 31. marts 2014 Kommissions- loven.
RPL:	Lovbekendtgørelse af lov om rettens pleje nr. 1257 af 13. oktober 2016 (med senere ændringer).

7.2 Bekendtgørelser, lovforslag og ændringslove

Bekendtgørelse om ansvarsforsikring for motordrevne køretøjer mv. nr. 579 af 6/6 2007.

Forslag til Lov om Forsikringsaftaler nr. L8 af 6. november 1929.

Lov om ændring af lov om tinglysning og forskellige andre love (digital tinglysning) nr. 539 af 8. juni 2006.

7.3 Betænkninger

<i>Betænkningen (2002):</i>	Justitsministeriets udvalg om revision af forsikringsaftalelo- ven: Betænkning nr. 1423/2002 om forsikringsaftaleloven.
-----------------------------	--

Udkastet (1925): Den ved kgl. Resolution af 6. februar 1919 nedsatte Kommission: Udkast til Lov om Forsikringsaftaler med tilhørende Bemærkninger, 1925.

7.4 Forkortelser

Alm. Brand: Alm. Brand A/S.

Codan: Codan Forsikring A/S.

FED: Forsikrings- og erstatningsretlig domssamling.

F&L: Finans & Leasing.

F&P: Forsikring & Pension.

H (HD): Højesteretsdom.

IF: IF Skadesforsikring. Filial af IF Skadeforsikring AB.

Jyske Finans: Jyske Finans A/S.

NJA: Nytt juridiskt arkiv.

Topdanmark: Topdanmark Forsikring A/S.

Tryg: Tryg Forsikring A/S.

U (UfR): Ugeskrift for Retsvæsen.

V (VLD): Vestre Landsrets dom.

Ø (ØLD): Østre Landsrets dom.

7.5 Bøger og tidsskrifter

Almgren (1968): Göran Almgren mfl.: Bör försikringsaftalsrätten reformeras, Försäkringsbolaget Allmänna Brand, Jönköping, 1968.

Bentzon & Christensen (1952): A. Drachmann Bentzon & Knud Christensen: Lov om forsikringsaftaler med bemærkninger og sagsregister, 2. udgave, Gad, København, 1952 og 1954.

Blume (2016): Peter Blume: Retssystemet og Juridisk metode, 3. udgave Jurist- og Økonomforbundets forlag, København, 2016.

Evald & Schaumburg-Müller (2004): Jens Evald & Sten Schaumburg-Müller: Retsfilosofi, Retsvidenskab & Retskildelære, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2004.

- Gomard (1965) I:* Bernhard Gomard: Nordisk Forsikringstidsskrift, NFT 1965.336.
- Gomard (2011) II:* Bernhard Gomard ved Torsten Iversen: Obligationsret 2. del, 4. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, København, 2011.
- Graff (1993):* Philip Graff: Panthaverdeklarerationer – og forholdet mellem panthavere og forsikringsselskaber. Nordisk Forsikringstidsskrift, 32, NFT 1/1993.
- Grundt II (1950):* Theodor Grundt: Lærebok i norsk forsikringsrett - forelesninger over forsikringsrettens alminnelige del, 2. bind, 2. udgave, Universitetets Studentkontor, Skrivemaskinstua, Oslo, 1950.
- Hellner (1965):* Jan Hellner: Försäkringsrätt, 2. udgave, Nordstedts Juridik, Stockholm, 1965.
- Hult (1936):* Phillips Hult: Föreläsningar över försäkringsavtalslagen, P.A. Norstedt, Stockholm, 1936.
- Iversen & Kristensen (2008):* Bent Iversen & Lars Hedegaard Kristensen: Panteret, 2. udgave, Thomson, København, 2008.
- Jønsson & Kjærgaard (2012):* Henning Jønsson & Lisbeth Kjærgaard: Dansk Forsikringsret, 9. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, København, 2012.
- Koustrup & Thorbjørnsen (1970):* S.A. Koustrup & B. Thorbjørnsen: Afbetalingsloven, 2. udgave, Danmarks Automobil-Forhandler-Forening, København, 1970.
- Lynge Andersen & Gregersen (2003):* Lennart Lynge Andersen & Michael Gregersen: Finansiering af forbrugerkreditkøb, Gads forlag, København, 2003.
- Lyngsø (1994):* Preben Lyngsø: Dansk Forsikringsret, 7. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, København, 1994.
- Sindballe (1948):* Kristian Sindballe: Dansk forsikringsret, bind I, Gyldendal, København, 1948.
- Sørensen I (2000):* Ivan Sørensen: Forsikringsaftaleloven med kommentarer, Forlaget Thomsen A/S, København, 2000.
- Sørensen II (2010):* Ivan Sørensen: Forsikringsret, 5. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, København, 2010.

Sørensen III (2015): Ivan Sørensen: Forsikringsret, 6. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2015.

Ussing (1946): Henry Ussing: Enkelte kontrakter, 2. udgave, Gad, København, 1946.

7.6 Statistik

Finansrådet (2015): Finansrådet: Gruppeinddeling af pengeinstitutter, 2015. Sidst tilgået 29. maj 2017. <http://www.finansraadet.dk/tal-fakta/Pages/statistik-og-tal/de-stoerste-pengeinstitutter.aspx>

F&L information: Finans & Leasing: Sidst tilgået 29. maj 2017. http://www.finansogleasing.dk/om_dk.aspx

F&P, priser: Forsikring & Pension: Pris for deklARATIONERNE. Senest opdateret 01.04.2016. For at se priserne på deklARATIONERNE for de enkelte selskaber, vælges der først deklARATIONSTYPE og derefter forsikringsselskab. Sidst tilgået 29. maj 2017. <http://www.forsikringogpension.dk/virksomheder/edi/pengeinstitutter/Sider/PrisenfordeklARATIONERNE.aspx>

F&P, statistik, markedsandele: Forsikring & Pension: Motorkøretøjsforsikring kvartalsvise markedsandele (kasko). Statistikken kan tilgås på følgende hjemmeside, hvorefter man kan trykke på "alle tal i Excel eller PDF" for at se statistik for samtlige medlemselskaber. Siden er senest opdateret 20. marts 2017. Sidst tilgået 29. maj 2017. http://www.forsikringogpension.dk/presse/Statistik_og_Analyse/statistik/forsikring/markedsandele/Sider/Motorforsikring_kasko_Kvartalsvise_markedsandele.aspx

Jyskefinans.dk/om-jyske-finans: Jyske Finans A/S: Senest tilgået 29. maj 2017. <https://jyskefinans.dk/om-jyske-finans>

7.7 Forsikringsbetingelser for motorkøretøjer

For at tilgå alle nævnte internetadresser, skal det konkrete link kopieres over i en browser.

Alka

Alka bilforsikringsbetingelser 2017:

Alka: Bilforsikringsbetingelser nr. PE-07, gældende fra marts 2017. Sidst tilgået 29. maj 2017. https://www.alka.dk/-/media/dokumenter/betingelser/hent-betingelser/pe_07_indd.ashx

Alm. Brand

Alm. Brand Bilforsikringsbetingelser 2017:

Alm. Brand: Bilforsikring betingelser nr. AU 1602. Sidst tilgået 29. maj 2017.

http://www.almbrand.dk/idc/groups/abdk_web/documents/web_content/pdf_betingelser_bil.pdf

Codan

Codan Bilforsikring 2017:

Codan: Bilforsikring Forsikringsbetingelser, gældende for 2017. Sidst tilgået 29. maj 2017.

<https://www.codan.dk/SiteCollectionDocuments/Privat/Forsikringsbetingelser/CODBI2C.PDF>

F&P:

Bemærkningerne til F-deklarationen 2006 og frem:

Forsikring & Pension: Bemærkningerne til F-deklaration vedrørende Finansiering/Leasing (indregistrerede køretøjer). Bemærkningerne er gældende for deklarerationer, som er noteret i perioden 1. april 2006 til og med 31. August 2010. Bemærkningerne kan tilgås via følgende link. Senest tilgået 29. maj 2017.

<http://www.forsikringogpension.dk/virksomheder/edi/Documents/Bemærkningerne%20til%20vilkårene/Bemærkningerne%20til%20F%20dateret%2031032006.pdf>

Bemærkningerne til F-deklarationen 2010 og frem:

Forsikring & Pension: Bemærkningerne til F-deklaration vedrørende Finansiering/Leasing (indregistrerede køretøjer). Bemærkningerne er gældende for deklarerationer, som er noteret 1. september 2010 eller senere. Bemærkningerne kan tilgås på følgende link. Sidst tilgået 29. maj 2017.

<http://www.forsikringogpension.dk/virksomheder/edi/Documents/Bemærkningerne%20til%20vilkårene/Bemærkningerne%20til%20vilkår%20for%20F%20dateret%2005072010.doc>

F-deklarationen 2006 og frem:

Forsikring & Pension: F-deklaration vedrørende Finansiering/Leasing (indregistrerede køretøjer). Vilkårene er gældende for deklarerationer, som er noteret i perioden 1. april 2006 til og med 31. august 2010. Vilkårene kan tilgås via følgende link. Sidst tilgået 29. maj 2017. http://www.forsikringogpension.dk/virksomheder/edi/Documents/Vilkår%20for%20panthaverdeklarationerne/F_vilkår_fra_01042006.DOC

F-deklarationen 2010 og frem:

Forsikring & Pension: F-deklaration vedrørende Finansiering/Leasing (indregistrerede køretøjer). Vilkårene er gældende for deklarerationer, som er noteret 1. september 2010 eller senere. Vilkårene kan tilgås på følgende link. Sidst tilgået 29. maj 2017. http://www.forsikringogpension.dk/virksomheder/edi/Documents/Vilkår%20for%20panthaverdeklarationerne/F_vilkår_fra_01042006.DOC

Gjensidige

Gjensidige forsikringsbetingelser 2017:

Gjensidige: Bilforsikring, forsikringsbetingelser 1132002. Gældende fra marts 2017. Sidst tilgået 29. maj 2017.

<https://www.gjensidige.dk/privat/forsikring/bilforsikring/attachment/150492?ts=15a88f18b2e>

IF

IF – Vilkår A-20 for motorkøretøjer 2017:

IF: Bil Vilkår A-20 for motorkøretøjer – Gældende fra oktober 2014. Sidst tilgået 29. maj 2017.

<http://ipaper.ipapercms.dk/If/Privat/Vilkaar/bilforsikring/>

Topdanmark

Topdanmark – Vilkår for personbiler standard, historisk:

Topdanmark: Vilkår for Personbiler Bil standard 6601-3 Oktober 2010. Sidst tilgået 29. maj 2017.

https://www.topdanmark.dk/fileadmin/dokumenter/pdf/privat/vilkaar/6601-3_bil_standard.pdf

Topdanmark – Vilkår for personbiler, 2017:

Topdanmark: Vilkår for Personbiler Bil uden bonustab 6741-2 november 2016. Sidst tilgået 29. maj 2017.

<https://www.topdanmark.dk/fileadmin/dokumenter/pdf/privat/vilkaar/6741-2-november-2016.pdf>

Tryg

Tryg bilforsikring betingelser 08N1 historisk:

Tryg: Bilforsikring Forsikringsbetingelser nr. 08n1. Sidst tilgået 29. maj 2017.

http://www.tryg.dk/media/bilforsikring-betingelser-08n1_75-37703.pdf

Tryg personbil privat forsikringsbetingelser 1502, 2017:

Tryg: Personbil privat Forsikringsbetingelser nr. 1502. Sidst tilgået 29. maj 2017.

http://www.tryg.dk/media/personbil-privat-forsikringsbetingelser-1502-pri91502_75-44058.pdf

7.8 Domme

FED 1995.1196 ØLD

FED 2011.63 Ø

U 1933.132 ØLD

U 1935.20 H

U 1945.600 Ø

U 1964.786 H

U 1991.175 H

U 1999.1094 V

U 2000.929 V

U 2005.3437 H

U 2014.537 H

Nordiske domme:
NJA 1965.224

7.9 Bilag

Bilag 1: Uddrag af kaskoforsikringsbetingelser gengivet i U 2014.537 H, s. 544 f.

<i>»Kasko-, Delkasko Brandfor- sikring</i>		<i>Dækker/omfatter ikke</i>
<i>4 Dækningsomfang</i>		
4.1 Kaskoforsikringen	Kaskoforsikringen dækker skade, der påføres det forsikrede køretøj, samt tab af køretøj ved tyveri og røveri	
<i>7 Forsikringen dækker ikke</i>		
7.1 Forsæt eller grov uagtsomhed		Skade forvoldt med forsæt eller ved grov uagtsomhed, jf. Forsikringsaftalelovens § 18, se dog punkt 7.13.
7.2 Spiritus eller narkotika		Skade forvoldt mens køretøjet blev ført af en person, der var påvirket af spiritus eller narkotika, jf. Forsikringsaftalelovens § 20, se dog punkt 7.13.
7.3 Ikke lovbehalet kørekort		Skade der er indtrådt, mens køretøjet blev ført af en person, der ikke havde lovbehalet kørekort - for knallerter, såfremt knallerten blev ført af en person som ikke opfyldte Færdselslovens krav, se dog punkt 7.13.
7.4 Fabrikationsfejl m.v.		Skade som følge af fabrikations-, konstruktions- eller opbygningsfejl.
7.5 Mekanisk skade	De mekaniske skader omfattes af kasko- og brandforsikringen, hvis de er overgået køretøjet ved brand, lynnedslag, eksplosion, tyveri, røveri eller hærværk, eller hvis skaden sker under transport på eller ved hjælp af andet befordringsmiddel.	Skade opstået som følge af manglende vand, olie og brændstof. Mekanisk skade i øvrigt.
7.6 Elektrisk system		Skade der alene opstår i og er begrænset til det elektriske system i el-drevne køretøjer.
7.7 Sejlads, Grønland og Færøerne		Skade indtruffet under sejlads til eller fra og mellem havne i Grønland og på Færøerne.
7.8 Bearbejdning eller behandling		Skade der påføres køretøjet eller dele heraf under og i forbindelse med bearbejdning eller behandling, med mindre skaden skyldes

7.9 Biltelefon, navigationsudstyr (elektronisk vejsøgning) og indbygget DVD til TV/Spil m.v.	Navigationsudstyr og indbygget DVD der er tegnet mod merpræmie jf. policen.	kørsel, brand eller nedstyrtning af det aflæssede køretøj fra lift. Biltelefon, walkie-talkies og andet sender-/modtagermateriale.
7.10 Tyveri af brændstof m.v.		Tyveri af brændstof eller forbrugt brændstof i forbindelse med tyveri.
7.11 Vejrlig m.v.		Skade der er en følge af vejrligets påvirkning (f.eks. tæring, rust og frostsprængning) eller den forringelse af køretøjet, der er en følge af slitage, herunder stenslag i lak, ridser og lignende.
7.12 Manglende vedligeholdelse m.v.		Skade der opstår som følge af slitage eller manglende vedligeholdelse.
7.13 Ikke forvoldt af forsikringstager mfl.	<p>Med hensyn til undtagelserne i punkt 7.1, 7.2, 7.3 samt 24.1 og 24.2 gælder følgende:</p> <p>Hvis skaden ikke er forvoldt af forsikringstageren, dennes ægtefælle eller samlever samt fast bruger, er forsikringstageren dog dækket af forsikringen, såfremt det godtgøres,</p> <p>a. at forsikringstageren ikke var vidende om, at der forelå omstændigheder som beskrevet, <i>eller</i></p> <p>b. at ukendskab hertil ikke skyldes grov uagtsomhed.</p> <p>Er selskabet pligtig at udrede erstatning for sådan skade, har selskabet regres mod den for skaden ansvarlige.</p>	
7.14 Udgifter til lån og leje af andet køretøj m.v.		Udgifter til lån og leje af andet køretøj i en reparationsperiode, med mindre andet er aftalt. Dette skal i så fald fremgå af policen.